

Den 17. december 2010

FOLKETINGETS
OMBUDSMAND

Inspektion af Arresthuset i Århus den 5. november 2009

ENDELIG

J.nr. 2009-3498-628/PH

Indholdsfortegnelse

1.	Indledning.....	3
2.	Bygningsmæssige forhold mv.....	4
2.1.	Ændringer siden sidst	5
2.2.	Den generelle vedligeholdelsesstandard.....	5
2.3.	Cellerne.....	7
2.3.1.	Almindelige celler.....	7
2.3.2.	Sikrings- og observationsceller.....	9
2.4.	Øvrige rum mv.	12
2.4.1.	Den nye værkstedsbygning	12
2.4.2.	Fritidslokaler.....	12
2.4.3.	Besøgsrum.....	14
2.4.4.	Gårdtursarealer.....	16
3.	Beskæftigelse mv.....	16
3.1.	Arbejde.....	17
3.1.1.	Beskæftigelsessituationen i Arresthuset i Århus	17
3.1.2.	Kompensation for manglende arbejde mv.....	18
3.1.3.	Arbejdsfællesskab i cellerne	19
3.2.	Undervisning mv.	20
3.3.	Fritid	23
4.	Lægebetjening mv.	25
5.	Andre forhold.....	27
5.1.	Talsmandsordning	27
5.2.	Avishold	28
5.3.	Forplejning	29
5.4.	Købmandsordning.....	29
5.5.	Belægning.....	30
5.6.	Telefonering	30
5.6.1.	Reglerne om telefonering	30
5.6.2.	Telefonordningen i Arresthuset i Århus	32
5.7.	Husorden mv.....	35
6.	Samtaler med indsatte	37
7.	Rapportgennemgang	37
7.1.	Sikringscelleanbringelse	38
7.1.1.	Indledning	38
7.1.2.	Retsgrundlag.....	39

7.1.3.	Betingelser	40
7.1.4.	Begrundelse mv.	40
7.1.5.	Magtanvendelse mv.	42
7.1.6.	Kompetence mv.	42
7.1.7.	Undersøgelse for genstande mv.	47
7.1.8.	Fiksering	48
7.1.9.	Lægetilkald og lægetilsyn	49
7.1.10.	Fast vagt	52
7.1.11.	Tilsyn ved personalet	54
7.1.12.	Ophør og varighed af anbringelse og fiksering	55
7.1.13.	Klagevejledning	56
7.2.	Anbringelse i observationscelle	56
7.2.1.	Indledning	56
7.2.2.	Retsgrundlag	57
7.2.3.	Betingelser	57
7.2.4.	Begrundelse	57
7.2.5.	Magtanvendelse	58
7.2.6.	Kompetence mv.	59
7.2.7.	Undersøgelse af den indsatte person	63
7.2.8.	Lægetilkald og lægetilsyn	65
7.2.9.	Tilsyn ved personalet	66
7.2.10.	Ophør og varighed	67
7.2.11.	Klagevejledning	68
Opfølgning		69
Underretning		69

1. Indledning

Som led i Folketingets Ombudsmands almindelige inspektionsvirksomhed (jf. § 18 i lov nr. 473 af 12. juni 1996 om Folketingets Ombudsmand) foretog jeg den 2. marts 1999 inspektion af Arresthuset i Århus. Den 27. januar 2000 afgav jeg en endelig rapport om denne inspektion, og inspektionen blev fulgt op i opfølgingsrapporter af 23. januar og 18. april 2001 og i breve af 22. juni 2001, 5. februar 2002 og 11. juli 2005. Sidstnævnte brev blev kun sendt til direktoratet og var en bekræftelse på direktoratets underretning om et udarbejdet projekt på en ny værkstedsbygning i arresthuset.

Den 5. november 2009 foretog jeg og tre af embedets øvrige medarbejdere en fornyet inspektion af Arresthuset i Århus.

Jeg bad i forbindelse med varslingen af denne inspektion arresthuset om at oplyse om eventuelle ændringer i de bygningsmæssige forhold og andre forhold siden inspektionen i 1999 og/eller eventuelle projekter eller planer om det. Jeg bad endvidere arresthuset om at oplyse hvordan vedligeholdelsesstandarder, herunder inventarets stand, var. Jeg bad også om at få tilsendt nyt informationsmateriale siden inspektionen i 1999 – herunder nye kort og skitser over bygningerne og eventuelle interne regelsamlinger mv. Den 29. oktober 2009 modtog jeg via Arrestinspektøren for Midt- og Nordjylland materialet fra arresthuset, herunder arresthusets husorden, der er revideret 6. oktober 2009, og interne regler (for personalet).

Til stede under inspektionen var blandt andre arrestinspektøren, vicearrestinspektøren og arrestforvareren.

Inspektionen den 5. november 2009 tog udgangspunkt i rapporten af 27. januar 2000 og opfølgningerne herpå. Under inspektionen spurgte jeg med udgangspunkt i en tjekliste til forskellige forhold der normalt ønskes besigtiget og drøftet i forbindelse med inspektion af arresthuse. Jeg har dog kun medtaget nogle af disse forhold i rapporten.

Arresthusets indsatte var forud for inspektionen blevet gjort bekendt med inspektionen og med muligheden for i den forbindelse at få en samtale med mig. Jeg havde samtale med en enkelt indsat om den indsattes egne forhold der blev fulgt op af en skriftlig

klage til mig. Den indsatte fik efterfølgende et brev som opfølgning på samtalen og den skriftlige henvendelse.

Inspektionen blev indledt med en samtale med ledelsen og samarbejdsudvalget. Under denne samtale bad jeg om rapportmateriale til gennemgang, jf. nærmere pkt. 7. Ved inspektionens afslutning fik jeg udleveret rapporterne.

Før en rundgang i arresthuset havde jeg en samtale med arresthusets talsmand der efter inspektionen fik et brev af 11. november 2009 om de (i alt 3) forhold der blev drøftet under samtalen. 2 af de 3 forhold er omtalt i rapporten om inspektionen.

Ved inspektionens afslutning havde jeg et afsluttende møde med ledelsen om bl.a. de generelle forhold der var blevet bragt frem under rundgangen i arresthuset og under samtalen med talsmanden.

Denne rapport har i en foreløbig udgave været sendt til Arresthuset i Århus, Arrestinspektøren for Midt- og Nordjylland og Direktoratet for Kriminalforsorgen for at myndighederne kunne få lejlighed til at komme med eventuelle yderligere bemærkninger om faktiske forhold som rapporten måtte give anledning til. Jeg har modtaget sådanne bemærkninger i breve af 18. november 2010 og 6. december 2010 fra henholdsvis arresthuset (sendt via arrestinspektøren) og direktoratet. Bemærkningerne er indarbejdet i denne rapport.

2. Bygningsmæssige forhold mv.

Rapporten af 27. januar 2000 indeholder en nærmere beskrivelse af de bygningsmæssige forhold i Arresthuset i Århus. Som det fremgår heraf, er arresthuset opført i 1906 og gennemgribende ombygget/moderniseret i 1985. Arresthuset er i 4 etager med åben etageadskillelse (panoptisk opbygget).

Der er fortsat plads til i alt 66 indsatte i arresthuset, fordelt på 52 enkeltceller og 7 dobbeltceller.

Under inspektionen den 5. november 2009 så jeg det meste af arresthuset, men jeg har kun medtaget bygningsmæssige forhold i det omfang at der er sket (væsentlige) ændringer siden sidste inspektion, eller i det omfang jeg i øvrigt har fundet anledning til det.

2.1. Ændringer siden sidst

Siden inspektionen i 1999 er der – som det også fremgår af opfølgingsrapporterne fra inspektionen dengang og i indledningen ovenfor – opført en ny værkstedsbygning i arresthuset. Denne bygning blev opført i 2006 og indeholder også et undervisningslokale.

Der er ikke foretaget andre bygningsmæssige ændringer, men kun lokalemæssige ændringer, bl.a. som følge af opførelsen af den nye værkstedsbygning.

Det nedlagte værksted er nu fritidslokale, og den tidligere skolestue er nu bibliotek. Da dette lokale er større end det tidligere bibliotekslokale, bruges det også til andre formål, bl.a. forbehandling til narko- og alkoholbehandling, programvirksomhed og religiøse formål (præst og imam). Under inspektionen blev det desuden oplyst at de indsatte i weekenden også kan få lov til at være op til fire sammen i biblioteket og f.eks. spille kort.

Det tidligere bibliotek er nu i stedet samtalerum til brug for samtaler med blandt andre advokater. Det gamle samtalerum er ombygget til personalet toilet.

Det tidligere værkmesterkontor er nu kontor for Kriminalforsorgen i Frihed (KiF).

Mit samlede indtryk af de bygningsmæssige rammer i arresthuset er at de generelt set er gode – navnlig efter opførelsen af den nye værkstedsbygning.

2.2. Den generelle vedligeholdelsesstandard

Arresthusene skal selv afholde udgifterne til både indvendig og udvendig vedligeholdelse samt inventaranskaffelser, jf. også arresthusets resultatkontrakt med direktoratet. Arresthusene kan dog søge direktoratet om en særbevilling til (hjælp til) vedligeholdelse og udskiftning.

En sådan særbevilling havde arresthuset fået før inspektionen i 1999. Som det fremgår af rapporten om inspektionen dengang, havde direktoratet med arresthuset aftalt en plan for udskiftning af celleinventar for 1997, 1998 og 1999. Efter denne plan gav direktoratet arresthuset en særbevilling i 1997 og 1998 til udskiftning af celleinventaret i 9 celler hvert år, og arresthuset udskiftede selv inventaret i et tilsvarende antal celler. Det blev endvidere aftalt at arresthuset selv skulle fortsætte den løbende udskiftning af celleinventaret. I 1999 havde arresthuset ikke økonomisk mulighed for at udskifte

celleinventar, men i 2000 udskiftede arresthuset celleinventar i 19 celler, og der var i 2001 bestilt nyt celleinventar til 16 celler.

Som svar på mit spørgsmål forud for inspektionen om den generelle vedligeholdelsesstandard har arrestforvareren i brev af 23. oktober 2009 oplyst følgende:

”Vedligeholdelsesstandarder afspejler arresthusets økonomi.

På grund af stort belæg og ofte overbelæg er cellerne og celleinventaret meget nedslidt. Både celler og besøgslokaler renoveres, når det er muligt, men nedslides hurtigt.

Siden september 2008 har arresthuset med støtte fra DfK kørt et motivationsprojekt. (...) Bygningsvedligeholdelse indgår i nogle af de praktiske øvelser, hvorved arresthuset bl.a. har fået malet, repareret celleinventar mv. Dette projekt forventes ved en evaluering i 2009 at kunne fortsætte.

Arresthusets administrationsbygning står foran en større renovering pga. skimmelsvamp.”

Under min rundgang så jeg kun få celler, jf. pkt. 2.3, men på baggrund af min besigtigelse af disse celler og arresthusets brev af 23. oktober 2009, må jeg lægge til grund at cellerne, herunder især celleinventaret, generelt er i en dårlig vedligeholdelsesmæssig stand.

Jeg går ud fra at arresthuset løbende vurderer cellernes og celleinventarets stand, og jeg har noteret mig at arresthuset istandsætter cellerne og istandsætter eller udskifter celleinventaret i det omfang arresthusets økonomi tillader det.

Endvidere har jeg noteret mig at arresthuset som led i det nævnte motivationsprojekt bl.a. har fået malet og repareret celleinventar. Jeg beder om at få oplyst om dette projekt er fortsat som forventet.

Jeg beder endvidere arresthuset om at oplyse om der siden inspektionen den 5. november 2009 er istandsat celler og celleinventar (herunder i forbindelse med motivationsprojektet), og/eller om der er aktuelle planer om at istandsætte celler og celleinventar.

Som jeg nævnte under inspektionen, støtter jeg en eventuel ansøgning fra arresthuset om (igen at få) særbevilling til hjælp til at udskifte det inventar der er i værst stand, hvis arresthuset ikke har midler til at udskifte inventaret i det omfang der er behov for det. Jeg er opmærksom på det udgiftsstop som direktoratet har udmeldt i juni 2010.

Vedligeholdelsesstandarden af de øvrige lokaliteter som jeg så under inspektionen, var generelt set god. Jeg henviser i den forbindelse også til pkt. 2.4.

Jeg er bekendt med at arresthusene ikke har pligt til at udarbejde vedligeholdelsesplaner, men at direktoratet har opfordret arresthusene til at gøre det. Hvis arresthuset har udarbejdet en sådan plan, beder jeg om en kopi af den. Hvis det ikke er tilfældet, beder jeg arresthuset om at oplyse om arresthuset har overvejet at udfærdige en sådan plan.

Bortset fra at der var beskidt i den ene af de celler som jeg så, var der generelt set rent og ryddeligt i arresthuset på inspektionstidspunktet.

2.3. Cellerne

2.3.1. Almindelige celler

Arresthusets enkeltceller er (ifølge det oplyste i rapporten fra sidste inspektion) ca. 8 m² og dobbeltcellerne (ifølge en oversigt som jeg har fået fra direktoratet i en senere generel sag om nedlæggelse af dobbeltceller i landets arresthuse) ca. 10,3 m².

Det blev under inspektionen oplyst at arresthuset ikke er begejstret for dobbeltcellerne, og at der (normalt) kun anbringes indsatte i dobbeltcelle der har accepteret en sådan anbringelse.

Af den nævnte generelle sag om nedlæggelse af dobbeltceller i landet arresthuse fremgår det at direktoratet er begyndt at nedlægge dobbeltceller i arresthusene og er startet med de mindste dobbeltceller (på under 10 m²) der søges afviklet over en overskuelig årrække.

I sagen anførte direktoratet bl.a. at det kan være hensigtsmæssigt at bibeholde et mindre antal dobbeltceller da det er erfaringen at nogle indsatte gerne vil være i en dobbeltcelle. Som eksempler nævnte direktoratet udlændinge med samme sprog der ikke eller kun vanskeligt kan tale med personalet eller andre indsatte, indsatte med familiemæssige bånd og indsatte der er særligt belastet af indelåsning og gerne vil dele celle med en indsat der er indforstået med det. Jeg tilkendegav at jeg ingen bemærkninger har til at indsatte der selv ønsker det (eller ikke har noget imod det), placeres i dobbeltcelle med en anden indsat der er indforstået hermed. Jeg bemærkede i den forbindelse at jeg går ud fra at de enkelte arresthuse er meget opmærksomme på hvem der placeres i dobbeltcelle, og at arresthusene altid først søger at finde frem til

indsatte der er indforstået med (eller ligefrem ønsker) at bo sammen, så det i videst muligt omfang undgås at placere indsatte i dobbeltcelle hvis de ikke ønsker det.

Jeg har noteret mig at arresthuset (som udgangspunkt) kun anbringer indsatte i dobbeltceller der indvilliger i det. Jeg går ud fra at arresthuset i øvrigt ved placeringen af de indsatte i dobbeltceller er opmærksom på så vidt muligt at sikre en hensigtsmæssig sammensætning af de indsatte.

Under inspektionen denne gang så jeg celle 5, 7, 22 og en af dobbeltcellerne som jeg ikke fik noteret nummeret ned på. Cellerne trængte til at blive malet, og inventaret var generelt (meget) nedslidt. Inventaret i celle 7, der blev beboet af gangmanden, var dog i en bedre stand end i de andre besigtigede celler. Dobbeltcellen fremstod mest nedslidt.

Celle 5 var tom på inspektionstidspunktet. Farven på væggen var institutionspræget, og der var skrevet på væggen enkelte steder. Celleinventaret var nedslidt. Betrækket til madrassen dækkede ikke hele madrassen, og der var huller i og pletter på betrækket. Der var beskidt ved panelerne.

Med hensyn til madrasser oplyste arresthuset at arresthuset har ekstra madrasser så det er muligt at udskifte madrasser der trænger til det. Arresthuset køber 10 madrasser ad gangen, og var på inspektionstidspunktet i færd med at udskifte madrasser.

Det blev desuden oplyst at arresthuset opfordrer de indsatte til at vende deres madrasser om en gang imellem.

Jeg har noteret mig at arresthuset var i færd med at udskifte madrasser og går ud fra at madrassen eller betrækket til madrassen i celle 5 blev skiftet efter inspektionen.

Jeg henviser i øvrigt til min anmodning under pkt. 2.2 om oplysning om istandsættelse af celler og celleinventar siden inspektionen.

Under min samtale med talsmanden oplyste han at cellerne er meget indelukkede og kan blive meget varme om sommeren. Der er kun et lille vindue for oven der kan åbnes, men det hjælper kun hvis døren samtidig står åben.

Han oplyste videre at de indsatte (fortsat) kan få en bordventilator til cellen, men at den larmer og derfor generer om natten.

Talsmanden oplyste at han havde nævnt problemet for arrestforvareren der havde fortalt at der var blevet kigget på problemet tidligere uden at det havde været muligt at løse det.

Indeklimaproblemet i cellerne indgik også ved min inspektion af arresthuset i 1999. Arresthuset oplyste dengang at der tidligere havde været luftkanaler i de gamle "potterum" som imidlertid var muret til. Jeg bad arresthuset om at oplyse om mulighederne for at forbedre luftcirkulationen i cellerne, og det blev i den anledning oplyst at det ikke var muligt at retablere de gamle udluftningskanaler. Som bedste alternative mulighed blev der peget på en udskiftning af cellevinduerne så den naturlige luftcirkulation kunne udnyttes. En anden mulighed var etablering af et ventilationsanlæg. Jeg foretog mig ikke mere vedrørende dette spørgsmål ud over at henvise arresthuset til (eventuelt) at indgive en ansøgning til direktoratet om udskiftning af vinduerne eller etablering af et ventilationsanlæg. En sådan ansøgning er ikke indgivet.

I mit brev af 11. november 2009 til talsmanden meddelte jeg at jeg ville overveje at rejse spørgsmålet på ny i rapporten om inspektionen.

Jeg beder arresthuset om at oplyse om arresthuset ofte modtager klager over den dårlige luft, og om arresthuset har overvejet at søge direktoratet om bevilling til udskiftning af vinduer eller etablering af ventilationsanlæg.

2.3.2. Sikrings- og observationsceller

Arresthuset har en sikringscelle i kælderen og en observationscelle i stueetagen.

På sengen i sikringscellen lå et rent lagen og et tæppe. Bælte og remme til fiksering var (ligesom ved inspektionen sidste gang) fastgjort til sengen og klar til brug. Det blev oplyst at dette udstyr ikke altid bruges, og at det fjernes fra cellen hvis det ikke benyttes. Så vidt jeg forstod, er det fortsat udgangspunktet at der sker fiksering når en indsat anbringes i sikringscellen. Det er også som udgangspunkt hele fikseringsudstyret der bruges, når der sker fiksering.

På væggen hænger lamper og et ur. I væggen skråt over uret var der et hul. Der er desuden en rist med forholdsvis brede lameller i væggen under loftet.

Vinduet og døren er monteret med hængsler på den indvendige side og en anordning til brug for åbning af vinduet. Hængslerne er ikke afrundede.

Jeg nævnte under inspektionen at disse forhold kan udgøre en sikkerhedsmæssig risiko. Arresthuset bemærkede hertil at der altid er fast vagt når en indsat er anbragt i sikringscellen – også når den indsatte ikke er tvangsfikseret.

Selv om en indsat i sikringscellen altid er overvåget af en fast vagt, og således også er overvåget når der ikke anvendes fiksering, beder jeg arresthuset om at overveje at foretage de ændringer der er nødvendige til sikring af at det ikke er muligt for den indsatte at gøre skade på sig selv under ophold (uden fiksering) i sikringscellen. Jeg beder arresthuset om at underrette mig om resultatet af disse overvejelser.

Til sikringscellen er der (som også oplyst i rapporten fra sidste inspektion) tilknyttet et lille badeværelse med en bruser, toilet, en håndvask og et spejl.

Jeg går ud fra at arresthuset også er opmærksom på eventuelle sikkerhedsmæssige risici ved indsattes benyttelse af dette lokale under ophold i sikringscellen, og at arresthuset derfor også vil overveje behovet for ændringer dette sted.

Da sikringscellen ligger i kælderen, skal indsatte der skal placeres i sikringscellen, ned ad en trappe. Det blev oplyst at det kan være et problem.

Jeg beder om at få oplyst om det er muligt at gøre noget for (delvis) at afhjælpe dette problem.

Observationscellens inventar, der bl.a. består af en gammel jernseng, var slidt.

Der er (som også nævnt i rapporten fra sidste inspektion) en radiator med et gitter for. Hullene i dette gitter er forholdsvis store.

Rigspolitichefen har i en udtalelse af 13. marts 2006 i sagen om min inspektion den 14. september 2005 af detentionen i Varde hvor der også var en radiator der var indkapslet i en radiator skjuler med små ventilationshuller, udtalt følgende som Justitsministeriet henholdt sig til:

"...

Det er Rigspolitiets opfattelse, at kravene til varmeinstallationer bør ansues fra et sikkerhedsmæssigt perspektiv og således i sammenhæng med spørgsmålet om imødegåelse af risikoen for, at indsatte forøver skade på sig selv.

Ud fra en sikkerhedsmæssig betragtning finder Rigspolitiet ikke, at indkapslede radiatorer giver anledning til betænkeligheder, såfremt hulstørrelsen i de påmonterede riste i øvrigt ikke overstiger 4 mm.

..."

Som jeg nævnte under inspektionen, er hullerne i gitteret så store (mere end 4 mm) at de muligvis kan udgøre en (vis) fare ved at det er muligt at fastgøre genstande i hullerne der kan anvendes ved selvmordsforsøg. Jeg henstiller derfor til arresthuset at udskifte gitteret med et gitter med huller der ikke overstiger 4 mm. Jeg beder om underretning om hvad der sker i anledning af min henstilling.

En del af vinduet kan åbnes, men dette vindue har ikke ligesom vinduerne i de almindelige celler en stang til brug for åbning af vinduet. Der er hængsler på den indvendige side af vinduet og på døren der ikke var afrundede.

Jeg nævnte under inspektionen at hængslerne på vinduet og døren udgør et frem-spring som det vil være muligt at fæstne noget omkring med henblik på selvbeskädigelse/selvordsforsög. Jeg nævnte at hængslerne derfor burde afrundes, eller at der burde træffes andre foranstaltninger til sikring af at hængslerne ikke udgør en sikkerhedsmæssig risiko. Arrestforvareren oplyste at arresthuset ville kigge på dette forhold.

Jeg beder om at få oplyst hvad der er sket vedrørende dette forhold.

På væggen under loftet er der en skotlampe, og i væggen tæt ved kaldeknappen er der et hul der stammer fra fjernelsen af et gammelt stik.

Jeg går ud fra at hullet i væggen vil blive lukket, og at arresthuset vil overveje om der er en sikkerhedsmæssig risiko forbundet med skotlampen ved at det er muligt at fastgøre noget omkring lampen. Det bemærkes at jeg går ud fra at lampeskærmen er brudsikker, og at det ikke er muligt at løsne skrueerne til gitteret omkring lampen.

Jeg beder arresthuset om at underrette mig om resultatet af disse overvejelser.

2.4. Øvrige rum mv.

2.4.1. Den nye værkstedsbygning

Arresthuset har som nævnt siden sidst fået en hel ny værkstedsbygning. Denne bygning indeholder 3 værkstedslokaler, 1 undervisningslokale, kontor, omklædningsrum og 2 lagre, herunder et overdækket udelager.

Der kan arbejde henholdsvis 4, 5 og 4 indsatte i de 3 værkstedslokaler. I skolestuen kan der være op til 6 indsatte.

Under besigtigelsen af værkstedet blev det oplyst at røgalarmene går i gang uafbrudt når der er skruet helt op for radiatorerne, som er nødvendigt om vinteren for den produktion som arresthuset havde i værkstedet (på det tidspunkt).

Jeg beder om en uddybning af dette problem, og om at få oplyst hvad arresthuset har gjort for at søge at løse problemet.

I undervisningslokalet er der opsat flere pc'er og et bord samt reoler til undervisningsmateriale. På væggen hænger der billeder der er fremstillet af indsatte i arresthuset. På bordet lå flere sølvsmykker der også var fremstillet af indsatte i arresthuset. Lokalet fremstod hyggeligt.

Værksted- og undervisningsfaciliteterne er gode og giver mig ikke anledning til bemærkninger.

2.4.2. Fritidslokaler

Som nævnt ovenfor er det tidligere værksted indrettet som fritidslokale. Der er tale om et stort lokale i stueetagen. Væggene er grå fra gulvet og ca. $\frac{2}{3}$ op, mens resten af væggene og loftet er hvidt. På den ene væg er der malet firkanter i 2 orange farver. Lokalet var malet kort tid før inspektionen som led i det tidligere nævnte motivationsprojekt, og det blev oplyst at de indsatte selv havde valgt farven til væggene.

Der var – ud over de nævnte firkanter – ingen udsmykning på væggene.

Jeg beder om at få oplyst om der siden inspektionen er opsat udsmykning på de andre vægge i lokalet, eller om der er planer om at udsmykke disse vægge.

Gulvet er et linoleumsgulv der var slidt og havde en del malerpletter efter den maling af lokalet der havde fundet sted kort tid før inspektionen.

Belysningen består af lysstofrør i loftet.

I lokalet var der på inspektionstidspunktet et billardbord, et bordtennisbord, en bordfodbold og borde og stole der var placeret tilfældigt.

Fritidsrummet virkede rodet og ikke så hyggeligt. Ud over min anmodning ovenfor om at få oplyst om de bare vægge er eller vil blive udsmykket, beder jeg arresthuset om at overveje også (i øvrigt) at gøre rummet mere hyggeligt, f.eks. ved at opsætte en anden eller yderligere belysning. Jeg beder om underretning om hvad der sker i den anledning.

Arresthuset har desuden (fortsat) et kondirum. Dette lokale var malet kort tid før inspektionen med motiver direkte på væggen.

I kondirummet er der bl.a. 3 kondicykler, 1 (nyere) romaskine og 1 crosstrainer.

Under min samtale med talsmanden der fandt sted før besigtigelsen af kondirummet, oplyste han at træningsudstyret i kondirummet er i dårlig stand.

Jeg bemærkede at der på den ene cykel sad en seddel om at den var itu. Jeg bemærkede også at nogle dele på cyklerne var løse, og jeg nævnte det over for ledelsen.

Ledelsen oplyste at udstyret i kondirummet ikke holder længe og løbende skiftes ud. Arresthuset har tidligere fået særbevilling fra direktoratet til udskiftning.

I mit brev til talsmanden – som arresthuset fik kopi af – skrev jeg at jeg således går ud fra at arresthuset løbende tjekker om der er noget af udstyret der skal repareres eller udskiftes. Jeg skrev desuden at jeg også går ud fra at arresthuset ville sørge for at udbedre de løse dele som jeg konstaterede under inspektionen.

I brev af 18. november 2009 har arresthuset oplyst at de løse dele på kondicyklerne er fastspændt.

Arresthuset har også oplyst at arresthuset hvert år søger om midler til de "indsattes velfærd" ud fra ønsker som fastlægges i samarbejde med talsmanden, og at det i foråret 2010 igen vil være muligt at søge om midler til kondirummet.

Jeg beder arresthuset om at oplyse om arresthuset har indsendt en ansøgning om midler til kondirummet i foråret 2010, og hvad der i givet fald videre er sket i den anledning.

Talsmanden fremsatte under inspektionen desuden på de indsattes vegne ønske om en multimaskine. Han oplyste at dette ønske var blevet rejst af den tidligere talsmand, og at han ikke var bekendt med svaret fra ledelsen til talsmanden.

Jeg viderebragte under den afsluttende samtale ønsket om på ny at få en multimaskine til ledelsen der oplyste at der tidligere har været en multimaskine, men at den blev ødelagt af de indsatte. Jeg bad ledelsen om at underrette mig om arresthusets stillingtagen til ønsket, men foretog mig ikke i øvrigt mere vedrørende dette forhold.

I brevet af 18. november 2009 har arresthuset oplyst at det ikke umiddelbart er arresthusets indstilling at prioritere en multimaskine frem for udstyr der forbedrer kondi og kredsløb. Arresthuset har i den forbindelse gentaget oplysningen under inspektion om at den tidligere multimaskine blev ødelagt fordi de indsatte forsøgte at få ekstra tyngde på vægtene ved at få andre indsatte til at stå på dem. Det er arresthusets helt klare holdning at arresthuset ikke vil medvirke til usund styrketræning.

Jeg har ingen bemærkninger til at arresthuset – med den anførte begrundelse – ikke umiddelbart er indstillet på igen at købe en multimaskine til kondirummet.

2.4.3. Besøgsrum

I forbindelse med min besigtigelse af besøgslokalerne – som ikke i sig selv giver mig anledning til bemærkninger – blev det oplyst at arresthuset havde søgt fonde om økonomisk støtte til indkøb af tv-apparater med dvd-afspiller til 2 af de 3 besøgslokaler.

Jeg beder om at få oplyst resultatet af disse ansøgninger.

Jeg bemærkede ved min besigtigelse af disse lokaler at der på døren var opsat et skilt med henstilling om at der ikke blev røget i besøgslokalerne. Det blev oplyst at dette i praksis respekteres.

Det er tilladt de indsatte at ryge i individuelle besøgsrum medmindre besøget er overvåget, jf. § 2 i bekendtgørelse nr. 907 af 16. juli 2007 om begrænsning af indsattes ret til at ryge i eget opholdsrum mv. Det fremgår også indirekte af arresthusets husorden, jf. pkt. 5.7.

I sagen om ombudsmandens inspektion af Statsfængslet Østjylland udtalte direktoratet følgende på et spørgsmål om muligheden for rygeforbud i besøgslokaler når der er terrasser til lokalerne:

"Direktoratet finder det hensigtsmæssigt, at institutionerne henstiller, at indsatte, som enten selv ryger eller som har besøgende, der ryger i besøgslokalerne, tager hensyn til, at den næste indsatte og dennes pårørende i besøgslokalet kan være ikke-rygere. Det betyder, at det er vigtigt, at der luftes godt ud, efter der har været røget i besøgslokalerne, eller at der alene ryges på terrassen, såfremt den indsatte og de besøgende har fri adgang til denne under besøget.

Det fremgår af § 2 i bekendtgørelse nr. 907 af 16. juli 2007 om begrænsning af indsattes ret til at ryge i eget opholdsrum mv. at indsatte har ret til at ryge under besøg i individuelle besøgsrum, medmindre besøget er overvåget af personale. Det fremgår endvidere af skrivelse nr. 10550 af 18. december 2007 vedrørende bekendtgørelse om begrænsning af indsattes ret til at ryge i eget opholdsrum, at der fra flere institutioners side har været et ønske om, at kunne forbyde rygning i besøgslokalerne. Det fremgår af skrivelsen, jf. bemærkningerne til rygeloven, at individuelle besøgsrum, som anvendes af en enkelt indsat og dennes besøgende, sidestilles med opholdsrum i den periode, hvor besøget foregår. Den indsatte har derfor ret til at ryge i besøgslokalet, medmindre der er en ansat til stede.

Direktoratet finder således ikke, at der med den eksisterende lovgivning er mulighed for at begrænse indsattes rygning til en terrasse eller lignende udendørsareal, uanset at de indsatte og deres besøgende har uhindret adgang til terrassen under hele besøget, men at institutionerne alene kan opfordre til, at en sådan praksis følges. Direktoratet har ved denne vurdering især tillagt det vægt, at sidestillingen af besøgslokalerne med den indsattes eget opholdsrum i den periode, hvor besøget foregår, fremgår direkte af bemærkningerne til rygeloven, og at det derfor kræver lovændring, før rygning i besøgslokalerne kan forbydes."

Ombudsmanden noterede sig det oplyste som han var enig i.

Jeg beder direktoratet om at oplyse om direktoratet har bemærkninger til det forhold at der på døren er opsat et skilt med henstilling om at der ikke ryges i besøgslokalerne. Om rygning henviser jeg i øvrigt til pkt. 5.7.

2.4.4. Gårdtursarealer

Gårdtursarealet er malet siden sidste inspektion. Der er malet en bort på muren i en skrigende grøn farve, og døren er malet i samme farve. Der er desuden opsat billeder af mosaik og glasstumper som de indsatte har lavet i arresthuset. I (nogle af) gårdene er der en grill der også er beklædt med mosaik som de indsatte har lavet, og ovenover er der malet mosaikbilleder direkte på væggen.

3. Beskæftigelse mv.

De indsatte i arresthusene har ikke beskæftigelsespligt, men skal tilbydes beskæftigelse. Det gælder både afsonere og varetægtsarrestanter, jf. § 1, stk. 2, og § 2, stk. 1, i beskæftigelsesbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 372 af 17. maj 2001 om beskæftigelse mv. af de indsatte i kriminalforsorgens institutioner).

De indsatte kan beskæftiges med enten arbejde, undervisning, forbehandling eller programvirksomhed.

Ifølge resultatkontrakten mellem Arresthuset i Århus og Direktoratet for Kriminalforsorgen skal arresthuset (ligesom de øvrige arresthuse) ved arbejde, undervisning og behandling sikre en beskæftigelsesgrad på minimum 60 pct. af budgetbelægningen.

Det fremgår også af resultatkontrakten at arresthuset sammen med regionsværkmesteren skal udarbejde prognoser for produktionsvirksomheden 2 gange om året.

Jeg beder om at få en kopi af den seneste prognose der er udarbejdet.

Jeg er i øvrigt bekendt med at arresthusene har oprettet en hjemmeside arresthuset.dk. Her er også oplysninger om hvad Arresthuset i Århus kan tilbyde.

3.1. Arbejde

3.1.1. Beskæftigelsessituationen i Arresthuset i Århus

Beskæftigelsen i arresthuset var blevet markant bedre efter at arresthuset fik det nye værksted hvor der som tidligere nævnt kan arbejde op til 13 indsatte i alt (8-10 ifølge arresthuset.dk). Hvis arresthuset havde mere plads i værkstedet, kunne arresthuset beskæftige flere for det er ikke et problem at skaffe ordrer på arbejde til værkstedet.

Derimod kniber det med at skaffe celloarbejde. Sammen med regionsværkmesteren der har kontor i Arresthuset i Herning, gør arresthuset hvad det kan for at skaffe celloarbejde, men uden held. Det arbejde der tidligere blev udført i cellerne, går nu til østlandene. Det arbejde der blev udført i værkstedet på inspektionstidspunktet, var dog typisk celloarbejde.

På inspektionsdagen var der fuld beskæftigelse på værkstedet (13 indsatte). Det blev oplyst at der ugen før havde været 14 indsatte.

Nogle indsatte får af forskellige grunde ikke tilbud om at arbejde på værkstedet. Nogle indsatte har desuden så dårlig en motorik at de ikke kan udføre simple samleopgaver.

De øvrige indsatte får tilbud om at arbejde i værkstedet efter tur, men når de har fået arbejde dér, kan de normalt beholde arbejdet indtil de skal løslades eller overføres.

Arresthuset har generelt fornuftigt arbejde. Der er tale om forskellige samle- og pakkeopgaver mv.

Ud over beskæftigelse på værkstedet (og eventuelt i cellerne) har arresthuset gangmænd på hver etage og indsatte der står for tøjvask og opvask. Ifølge arresthuset.dk har arresthuset 18-25 arbejdspladser ud over de pladser der er på værkstedet.

De indsatte kan desuden beskæftiges ved at deltage i projekter. Arresthuset har bl.a. som led i det motivationsprojekt der er omtalt i arresthusets brev af 23. oktober 2009, jf. pkt. 2.2, beskæftiget de indsatte med bygningsvedligeholdelse, herunder med istandsættelse af fritidslokalet, jf. pkt. 2.4.2.

Ifølge arresthusets interne regler deltager der 4-6 indsatte i arresthusets værkstedsprojekt der primært er rettet mod de håndværksmæssige fag. Der er tale om et forløb over 6 uger der fungerer som et afklarings- og kompetenceforløb. Det blev under inspektionen oplyst at arresthuset har 2 fængselsfunktionærer der sammen med skolen arbejder med at afdække de indsattes kompetencer.

De indsatte som arresthuset ikke kan tilbyde beskæftigelse, får udbetalt dusør. I brev af 9. november 2009 har arresthuset oplyst at der ved udgangen af uge 43 i 2009 var udbetalt i alt 171.378 kr. til indsatte som arresthuset ikke kunne tilbyde arbejde. Beløbet er fordelt med henholdsvis 31.244 kr., 34.575 kr., 83.967 kr. og 21.590 kr. på de enkelte kvartaler der for 4. kvartals vedkommende omfatter til og med uge 43.

Fra inspektionen af andre arresthuse er jeg bekendt med at der generelt er store problemer med at skaffe arbejde til de indsatte i arresthusene. Jeg rettede i brev af 20. november 2009 henvendelse til Direktoratet for Kriminalforsorgen om det, og jeg modtog den 27. april 2010 direktoratets svar af 26. april 2010 der var vedlagt udtalelser som direktoratet havde indhentet fra de 3 arrestinspektører. Jeg har endnu ikke taget stilling til hvad det giver mig anledning til.

Jeg er også bekendt med de spørgsmål som Folketingets Retsudvalg har stillet justitsministeren om beskæftigelsen i kriminalforsorgen og ministerens svar, jf. også til dels nedenfor.

Jeg har noteret mig at Arresthuset i Århus ikke har problemer med at skaffe arbejde til de indsatte på værkstedet, men har problemer med at skaffe arbejde til de indsatte i cellerne. Jeg beder arresthuset om at underrette mig om hvordan beskæftigelsessituationen i arresthuset har udviklet sig siden inspektionen den 5. november 2009, herunder med hensyn til celledarbejde.

Jeg har endvidere noteret mig at arresthuset beskæftiger de indsatte med bl.a. projekter, herunder det nævnte motivationsprojekt der er iværksat med støtte fra direktoratet. Jeg går ud fra at arresthuset også i øvrigt løbende overvejer om de indsatte som arresthuset ikke kan tilbyde beskæftigelse, kan tilbydes opgaver med f.eks. yderligere rengøring i arresthuset, arbejde i køkkenet eller eventuelle mindre vedligeholdelsesopgaver. Jeg beder arresthuset om at oplyse om arresthuset siden inspektionen har tilbudt indsatte som arresthuset ikke har kunnet beskæftige med arbejde eller i det nævnte motivationsprojekt, andre opgaver.

3.1.2. Kompensation for manglende arbejde mv.

På mit spørgsmål om kompensation for manglende arbejde (eller andre opgaver) blev det under inspektionen oplyst at de indsatte der ikke kan tilbydes beskæftigelse, kan få lov til (som kompensation) at være sammen 2 og 2 i cellerne hele dagen hvis de ønsker det. Det blev oplyst at det også giver mere ro i arresthuset.

Jeg har noteret mig at arresthuset kompenserer for manglende arbejde og fællesskab i arbejdstiden ved at give de indsatte som arresthuset ikke kan tilbyde beskæftigelse, lov til at være sammen 2 og 2 i cellerne hele dagen.

Jeg har endvidere noteret mig at det af arresthusets interne regler fremgår at motionsrummet kan benyttes fra kl. 10.00 til kl. 20.00 på hverdage, og at arresthuset således også kompenserer ved at give de indsatte lov til at bruge motionsrummet i arbejdstiden.

Jeg henviser i den forbindelse også til justitsministerens svar af 28. september 2009 og 18. maj 2010 på henholdsvis spørgsmål nr. 1197 og spørgsmål nr. 960 fra Folketingets Retsudvalg. Det er heri oplyst at de indsatte der ikke kan tilbydes beskæftigelse, kompenseres bl.a. med mulighed for udvidede fritidsaktiviteter. I sidstnævnte svar har justitsministeren nævnt at arresthusene i tilfælde af mangel på beskæftigelse i produktionen har benyttet sig af muligheden for at etablere anden godkendt aktivitet. Det er nævnt at det kan dække over mange forskellige aktiviteter, heriblandt kunstprojekter, diverse fritidsaktiviteter, sport og lignende.

Direktoratet har i det tidligere nævnte brev af 26. april 2010 bemærket at de indsatte bør orienteres om muligheden for at søge om cellefællesskab når de ikke kan tilbydes beskæftigelse, enten i arresthusets fællesskabsregler eller husorden.

Selv om arresthuset allerede har en ordning hvorefter de indsatte kan få lov til at være sammen 2 og 2 i cellerne i arbejdstiden når arresthuset ikke kan tilbyde dem beskæftigelse, går jeg på denne baggrund ud fra at arresthuset udtrykkeligt (enten i arresthusets fællesskabsregler eller i husordenen) vil orientere de indsatte om muligheden for at søge om cellefællesskab i denne situation.

3.1.3. Arbejdsfællesskab i cellerne

I rapporten om min sidste inspektion af arresthuset nævnte jeg at der efter min opfattelse bør være mulighed for arbejdsfællesskab i cellerne for de indsatte der ikke kan komme i værkstedet, hvis de ønsker det og sikkerhedsmæssige forhold ikke taler imod. Direktoratet har efterfølgende fastsat retningslinjer herom i vejledningen om indsattes adgang til fællesskab mv. med andre indsatte i kriminalforsorgens institutioner (fællesskabsvejledningen), jf. nu vejledning nr. 12 af 29. februar 2008, pkt. 20.

Jeg går ud fra at det – i det omfang det er foreneligt med ordens- og sikkerhedsmæssige forhold – er muligt for de indsatte at have arbejdsfællesskab i cellerne (når der er celledarbejde til de indsatte).

Direktoratet har senest i det tidligere nævnte brev af 26. april 2010 tilkendegivet at det er direktoratets opfattelse at de indsatte bør orienteres om muligheden for arbejdsfællesskab i cellen, enten via arresthusets fællesskabsregler eller husorden.

Jeg går ud fra at Arresthuset i Århus vil orientere de indsatte om muligheden for arbejdsfællesskab i cellen i overensstemmelse med direktoratets tilkendegivelse.

3.2. Undervisning mv.

De indsatte kan beskæftiges ved undervisning og – som nævnt – ved at deltage i projekter.

Dertil kommer forbehandling til narko- og alkoholbehandling og programvirksomhed (Anger Management).

Det er i arresthusets husorden nævnt at arresthuset har tilknyttet en skolelærer der kan hjælpe hvis den indsatte er i gang med eller ønsker at begynde på en uddannelse.

Det fremgår endvidere af arresthusets husorden at de indsatte der ønsker at deltage i undervisning, skal udfylde en anmodningsseddel om det til læreren.

Arresthusets interne regler omfatter også retningslinjer mv. om undervisning af de indsatte.

Undervisningen foregår i undervisningslokalet (i den nye værkstedsbygning). Der kan som tidligere nævnt undervises op til 6 indsatte ad gangen. Der er tale om basisundervisning op til 9. classes niveau. Arresthuset har tidligere haft indsatte – op til 5 på én gang – der læste hf. På inspektionstidspunktet var der ingen indsatte i arresthuset der læste hf.

Arresthuset har ikke speciel undervisning til ordblinde.

Af justitsministerens svar af 8. november 2010 på et spørgsmål nr. 182 fra Folketingets Retsudvalg fremgår det at Arresthuset i Århus er tildelt 850 undervisningstimer om året.

Da arresthusets lærer (der er fastansat i arresthuset) imidlertid har en seniorordning der svarer til en reduktion på 20 pct., er den reelle undervisningstid mindre. Læreren er dog ofte i arresthuset i længere tid end han skal, men han kan ikke afspadsere de ekstra timer.

Arresthuset oplyste at arresthuset flere gange har søgt direktoratet om kompensation for de timer som de indsatte mister på grund af lærerens seniorordning. Jeg bad om at få tilsendt brevvekslingen herom, men har endnu ikke modtaget den.

Jeg minder om min anmodning under inspektionen om at få kopi af den nævnte brevveksling med direktoratet.

Jeg beder samtidig om direktoratets (eventuelle supplerende) bemærkninger til dette forhold.

Det blev endvidere under inspektionen oplyst at arresthuset tidligere har fået ekstra-bevilling op til 10 timer om ugen til undervisning af unge under 18 år.

Desuden blev det oplyst at arresthuset har et netværk af frivillige (på inspektionstidspunktet 2 personer) der hjælper med basisundervisning af de indsatte, typisk svage indsatte. De kan undervise 1 til 2 indsatte ad gangen.

Arresthuset oplyste også at arresthuset meget gerne vil have øget timetallet til undervisning.

Det blev i øvrigt under inspektion oplyst at der var sat en undersøgelse i gang af undervisningsbehovet i de enkelte arresthuse. Denne undersøgelse er omtalt i bladet Kriminalforsorgen nr. 4, 2010, der har undervisning som tema, og i kriminalforsorgens årsrapport for 2009.

Det fremgår bl.a. heraf at der er tale om en undersøgelse som direktoratet sammen med arrestinspektørerne har foretaget af undervisningen i arresthusene i hele landet. Undersøgelsen har kortlagt hvordan undervisningen foregår, hvordan de fysiske forhold er, og hvordan underviserne bliver brugt. Resultatet af undersøgelsen skal an-

vendes til at genoverveje undervisningen i arresthusene og give kriminalforsorgen et bedre bud på om de er muligt at lave en samlet koordineret indsats i forhold til at løfte undervisningen i arresthusene. Direktoratets nye undervisningsenhed skal sikre at der sker en udvikling på området.

Det er desuden nævnt at der ikke er udsigt til at antallet af undervisere kan forøges i perioden for denne flerårsaftale, og at hovedopgaven derfor er at se hvordan det kan gøres bedre inden for de eksisterende rammer.

Undersøgelsen er også blevet brugt til at vurdere om og hvordan det sikrede pc-netværk kan installeres i arresthusene. Dette netværk skal gøre det muligt at give de indsatte fjernundervisning via computer, og de indsatte vil hermed få mere tidssvarende undervisningstilbud.

Jeg har i sagen om min inspektion den 23. oktober 2009 af Arresthuset i Tønder bedt direktoratet om at orientere mig om resultatet af den nævnte undersøgelse af undervisningen i arresthusene og hvad det giver direktoratet anledning til.

Jeg er endvidere bekendt med de svar som justitsministeren henholdsvis den 28. september 2009, 18. maj 2010, 9. juli 2010 og 8. november 2010 har givet Folketingets Retsudvalg på spørgsmål nr. 1198, 956, 959, 960, 1213 og 182 om undervisning. Første spørgsmål vedrører muligheden for at øge andelen af indsatte i uddannelse som følge af manglen på beskæftigelse. Andet spørgsmål vedrører de lærerkræfter der er til rådighed til undervisning, tredje spørgsmål studievejledning, fjerde spørgsmål undervisning eller anden godkendt beskæftigelse som kompensation for manglende arbejde, jf. også ovenfor, og det femte spørgsmål om der er tilstrækkelige muligheder for uddannelse under afsoning. Sidste spørgsmål der også er omtalt ovenfor, vedrører udviklingen i antal undervisningstimer i bl.a. arresthusene.

Jeg har noteret mig at 2 funktionærer sammen med læreren afdækker de indsattes kompetencer, jf. pkt. 3.1.1. Jeg går på denne baggrund ud fra at arresthuset eller læreren også opfordrer indsatte der kan have behov for almindelig skoleundervisning, men ikke selv henvender sig, til at deltage i sådan undervisning.

Selv om jeg går ud fra at arresthuset i forbindelse med den nævnte generelle undersøgelse af undervisningen i arresthusene har udtalt sig om behovet for undervisning i arresthuset, beder jeg – i anledning af arresthusets ønske om at få øget timetallet til undervisning – arresthuset om at oplyse hvad der fremadrettet er behov for af undervisning.

Jeg har noteret mig at der er flere pc'er i undervisningslokalet, jf. pkt. 2.4.1, og jeg beder arresthuset om at oplyse i hvilket omfang der i dag anvendes pc i undervisningen.

Arresthuset har som nævnt også tilbud om forbehandling til narko- og alkoholbehandling og programvirksomhed (Anger Management).

Forbehandling sker i et samarbejde med et misbrugscenter. På tidspunktet for inspektionen var der 2 hold i gang. Hvert hold har 6 indsatte og har undervisning 2-3 gange om ugen. Mellem hver undervisning laver de indsatte opgaver.

Desuden er der alkoholrådgivning der foregår både som samtaler og gruppeforløb.

For så vidt angår Anger Management var der 1 hold på inspektionstidspunktet. Arresthuset har selv uddannet 3 instruktører til at kunne undervise i dette program.

3.3. Fritid

I fritiden kan de indsatte benytte arresthusets (nye) fritidslokale og motionsrum, jf. pkt. 2.4.2 ovenfor.

Under inspektion blev det oplyst at indretningen af fritidslokalet i det tidligere værksted har betydet en væsentlig forbedring af mulighederne for fritidsbeskæftigelse for de indsatte. Der må være 4 indsatte ad gangen i rummet, og de indsatte skiftes til at benytte det 1 time ad gangen. De indsatte kan som udgangspunkt selv finde sammen. Lokalet er altid optaget.

I motionsrummet må de indsatte også være 4 ad gangen. Der er kun mulighed for konditionstræning, og der fokuseres på kredsløbstræning.

Der er dernæst værksteder hvor de indsatte kan lave stearinlys, sølvsmykker og læder samt mulighed for at låne diverse spil til brug i cellerne under cellefællesskab.

Der er oplysning om mulighederne for at deltage i fritidsaktiviteter i arresthusets husorden hvoraf det fremgår at de indsatte skal tilmelde sig om morgenen.

Tidspunkterne for benyttelsen af fritidsrummet og kondirummet mv. fremgår af arresthusets interne regler (for personalet).

I weekenden kan de indsatte som tidligere nævnt få lov at være op til 4 sammen i biblioteket og f.eks. spille kort – dog ikke om penge.

Der laves også mad sammen med de indsatte ca. hver 14 dag hvor et komfur køres ud i skolestuen, jf. nærmere pkt. 5.3.

Om sommeren er der fodbold og grill-arrangementer i gården. Som et projekt har de indsatte lavet griller til gårdene i mosaik, jf. også omtalen heraf under pkt. 2.4.4. Der er anvendt forskellige skår mv.

Der afholdes desuden løbende turneringer i backgammon og skak mv. Købmanden sponsorerer præmier (slikposer).

I julemåneden konkurrerer de enkelte etager om at lave den flotteste oppyntning til jul af gangarealerne. Præmien er en slikpose til alle de indsatte på den etage der vinder. Arresthuset viste mig et billede af udsmykningen året før.

Det fremgår af arresthusets interne regler at de indsatte har mulighed for at låne en PlayStation 1 dag ad gangen. Der er 1 PlayStation til hver etage og 2 ekstra til isolerede som de øvrige indsatte kan låne hvis der ikke er nogen isolerede. Udlån sker via en liste.

Jeg beder om at få oplyst om der er en lang venteliste til lån af PlayStations, og i givet fald om arresthuset har overvejet at købe flere PlayStations.

Jeg beder desuden arresthuset om at oplyse om de tv-apparater som de indsatte kan leje, er med indbygget dvd-afspiller. Hvis det ikke er tilfældet, beder jeg arresthuset om at oplyse om de indsatte har mulighed for at leje en separat dvd-afspiller. Det bemærkes at jeg er opmærksom på at det er muligt at se dvd-film på PlayStation 2.

Arresthusets bibliotek er som tidligere nævnt flyttet til den tidligere skolestue der er større end det tidligere bibliotek. Der er et stort udvalg af bøger og tidsskrifter mv., herunder bøger på fremmedsprog. Det fremgår tydeligt ved faneblade hvilke sprog bøgerne er på. Det er også muligt at låne musik.

Der kommer en bibliotekar en gang om ugen der har en pc med så der herfra kan bestilles bøger hjem til de indsatte fra det lokale bibliotek. Det blev oplyst at bibliotekaren gør et stort arbejde for at få de indsatte til at læse, og at lidt over halvdelen af de indsatte bruger biblioteket.

Der er indgået en generel biblioteksaftale med arresthusene der trådte i kraft den 1. januar 2006. Direktoratet for Kriminalforsorgen har i den forbindelse tidligere udtalt at der (i stedet for bogkataloger mv.) printes lister ud over nyudgivelser af bøger mv. til de indsatte som inspiration til deres eventuelle læsning.

Jeg beder arresthuset om at oplyse om der løbende udskrives boglister om både danske og udenlandske bøger til de indsatte som inspiration til deres eventuelle læsning.

Jeg har noteret mig oplysningerne under inspektionen om at biblioteket fungerer godt, og at der er stor tilfredshed med arresthusets bibliotekar.

4. Lægebetjening mv.

Der er tilknyttet en læge til arresthuset. Samme læge kommer i andre arresthuse. Lægen kommer (fortsat) 5 timer om ugen, men ikke alle timer er konsultation. Det er ikke en almindelig praktiserende læge, men en læge der har forskellige jobs. Konsultation foregår i lægeværelset som i det daglige fungerer som kontor til arresthusets (for tiden 2) sygeplejersker.

Arresthuset har fast sygeplejerske 37 timer om ugen. Siden 1. januar 2009 havde arresthuset desuden haft en ekstra sygeplejerske til et projekt om psykisk syge. De 2 sygeplejersker delte dog arbejdet mellem sig og arbejdede således begge både som "almindelige" sygeplejersker og med projektet.

Direktoratet har i en anden sag i brev af 18. juni 2010 orienteret mig nærmere om det nævnte projekt. Der er tale om et 4-årigt pilotprojekt om undersøgelse af arrestanter for psykiske lidelser som kriminalforsorgen har fået midler til i forbindelse med satspuljeaftalen for 2008-2011. Projektet blev iværksat i Københavns Fængsler, Arresthuset i Århus og Arresthuset i Odense. Af svar af 13. september 2010 og 5. oktober 2010 på spørgsmål nr. 1394 og 1599 som Folketingets Retsudvalg har stillet til justitsministeren, fremgår det at projektet nu er samlet i Københavns Fængsler. Det skyldes at antallet af deltagere i projektet i de 2 arresthuse var så lavt at det ikke stod mål med udgifterne.

På mit spørgsmål under inspektionen blev det oplyst at der ikke længere er problemer med samarbejdet med Århus Universitetshospital om de psykisk syge. Arresthuset nævnte at det måske også har sammenhæng med det verserende projekt om psykisk syge.

I lægeværelset er der bl.a. en arkivvogn til journaler. Det blev oplyst at denne vogn låses af når der ikke er sundhedspersonale til stede i lokalet, og at nøglen er låst inde i et skab. Det blev også oplyst at ingen andre end sundhedspersonalet har adgang til journalerne.

Af arresthusets interne regler fremgår det at det skal noteres på døgnrapporten hvis plomben til nøgleskabet brydes, og hvad årsagen i så fald er.

Ud over journalerne føres der en "kommunikationsbog" hvoraf det fremgår hvad de enkelte indsatte får af medicin.

Jeg beder om at få oplyst hvor(dan) den nævnte kommunikationsbog opbevares og hvem der har adgang til den.

Spørgsmålet om hvilke muligheder arresthuset har for at få fat i en journal hvis der er behov for det på tidspunkter hvor hverken lægen eller sygeplejersken er til stede, f.eks. i forbindelse med vagtlægebesøg, indgik bl.a. i sagen om min inspektion den 26. februar 2003 af Arresthuset i Aalborg. I en udtalelse i denne sag anførte direktoratet følgende:

"...

Direktoratet bemærker, at der således vil kunne forekomme tilfælde, hvor lægejournalen ikke er til rådighed i forbindelse med vagtlægebesøg til en indsat. I disse situationer er vagtlægen imidlertid stillet på samme måde, som når han aflægger vagtlægebesøg hos borgere uden for kriminalforsorgens institutioner. Vagtlægens opgave er ikke at fortsætte igangværende behandling, men at tage sig af akut opståede sygdomsproblemer. Direktoratet har efter drøftelse med kriminalforsorgens almenlægelige og hygiejniske konsulent derfor ingen bemærkninger til den ordning ved vagtlægebesøg, der praktiseres i Arresthuset i Ålborg."

Jeg udtalte at jeg var opmærksom på de forhold som direktoratet pegede på. Jeg nævnte desuden at der imidlertid kunne rejses spørgsmål om det – henset til at lægejournalen befinder sig i arresthuset, og at der kan være situationer hvor det vil være

hensigtsmæssigt at vagtlægen ser journalen – bør være muligt for det vagthavende personale efter generel aftale med arresthusets læge at kunne hente journalen frem. Jeg mente dog ikke at jeg havde grundlag for at foretage mig mere vedrørende dette spørgsmål.

Jeg foretager mig derfor heller ikke mere vedrørende det forhold at det (heller) ikke i Arresthuset i Århus er andre end arresthusets sundhedspersonale der har adgang til lægejournalerne. Jeg har dog samtidig noteret mig at det vil være muligt for andre end sundhedspersonalet at få fat i en journal hvis det skulle blive nødvendigt.

Til orientering kan jeg oplyse at ombudsmanden den 28. september 2010 i en generel sag har stillet Direktoratet for Kriminalforsorgen spørgsmål om videregivelse af oplysninger fra patientjournaler i arresthuse.

5. Andre forhold

5.1. Talsmandsordning

Efter straffuldbyrdslovens § 34, stk. 1, der også gælder for varetægtsarrestanter der ikke er isolerede efter rettens bestemmelse, jf. § 9 i talsmandsbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 735 af 25. juni 2007 om gennemførelse af medindflydelse for indsatte i kriminalforsorgens institutioner), skal de indsatte have mulighed for at øve indflydelse på deres tilværelse i institutionen gennem valgte talsmænd.

Det blev oplyst at arresthuset normalt altid har en talsmand. Ved inspektionen havde arresthuset netop fået en ny talsmand efter et kort slip fordi den tidligere pludselig blev løsladt.

Der sættes sedler op med orientering om hvornår næste talsmandsmøde holdes og med opfordring til at de indsatte går til talsmanden inden da hvis de ønsker at bringe noget op.

Der er fast møde mellem ledelsen og talsmanden ca. hver anden måned og desuden uformelle møder. Talsmanden har bl.a. fået gennemført en pizzaordning og haft indflydelse på købmandens vareudvalg.

Der laves referater fra møderne. Det er talsmanden der tager referat – eventuelt med hjælp fra læreren.

Efter talsmandsbekendtgørelsens § 1, stk. 3, er det institutionen der skal gøre notat om de drøftelser der finder sted med talsmanden. Jeg går derfor ud fra at det vil ske fremover, men for en ordens skyld beder jeg arresthuset om at bekræfte det.

Arresthuset har også et fritidsudvalg som talsmanden deltager i.

Arresthuset har i husordenen fastsat nærmere regler om talsmandsordningen, jf. kravet om det i bekendtgørelsens § 8.

Det fremgår også af husordenen at talsmanden hver fredag mellem kl. 14.00 og kl. 16.00 har mulighed for at tale med indsatte der har ytret ønske om det. Samtalerne skal foregå i talsmandens celle. Talsmanden må ikke bevæge sig rundt på de andre etager.

Jeg har noteret mig at talsmanden kun må opholde sig på sin egen etage, men at de indsatte har mulighed for at tale med talsmanden i hans celle.

5.2. Avishold

Det blev under inspektionen oplyst at arresthuset kun har gratisaviser – 12 til hver etage. Jyllands-Posten, som arresthuset kun fik én af, er sparet væk. Arresthuset kan også udskrive aviser fra internettet til f.eks. udlændinge.

Jeg har i forbindelse med tidligere inspektioner beskæftiget mig med spørgsmålet om udenlandske indsatte adgang til aviser, tidsskrifter og bøger. Direktoratet for Kriminalforsorgen har tidligere udtalt sig om den måde hvorpå institutionerne har forholdt sig til § 58, stk. 3, i straffuldbyrdelsesloven, og § 80, stk. 3, i varetægtsbekendtgørelsen. For så vidt angår adgangen til udenlandske aviser, er det indgået i bedømmelsen heraf hvor stort et antal udlændinge de pågældende institutioner har. Som anført i pkt. 199 i varetægtsvejledningen (vejledning nr. 9857 af 5. november 2009 om bekendtgørelse om ophold i varetægt) bør der afhængig af andelen af udenlandske indsatte være 1 til 2 udenlandske nyhedsformidlende aviser gratis til rådighed for de indsatte.

Arresthuset har (fortsat) mange udlændinge. Ifølge en oversigt over belægningen den 6. november 2009 var ca. 36 pct. af de indsatte denne dag udlændinge. Af arresthusets interne regler fremgår det at personalet f.eks. kan købe udenlandske aviser for de indsatte i byen.

Jeg har noteret mig arresthusets oplysning om at arresthuset kan udskrive udenlandske aviser (eller dele heraf) til de indsatte. Jeg beder arresthuset om at oplyse på hvilken måde de (udenlandske) indsatte orienteres om denne mulighed.

5.3. Forplejning

Arresthuset har ligesom de andre store arresthuse fortsat eget køkken. Der serveres varm mad til frokost og kold mad om aftenen.

De indsatte har endvidere mulighed for at bestille pizza/grillmad 1 gang om ugen hvilket der er oplyst om i arresthusets husorden.

Der er ikke noget køkken til rådighed for de indsatte, men som nævnt ovenfor, køres et komfur ud i skolestuen ca. hver 14. dag hvor personalet så laver mad sammen med de indsatte. Maden spises i samme lokale bagefter. Der samles et hold med 4 indsatte ad gangen. De indsatte vælger selv hvad de vil lave, og personalet handler ind. Det tilstræbes at der ikke købes råvarer for mere end hvad de indsatte vil få udbetalt i kostpenge ved selvforplejning (under en eventuel senere afsoning i et fængsel).

5.4. Købmandsordning

De indsatte kan købe varer hos en købmand som kommer i arresthuset 2 gange om ugen. Arresthuset havde fået en ny – og rigtig god – købmand, og omsætningen var øget. Den pågældende købmand står også for købmandsordningen i arresthusene i Randers og Hobro og skulle snart også have ordningen i Arresthuset i Viborg. Han er meget serviceminded og medbringer ekstra frisk frugt og slik mv.

Handel foregår ved brug af bestillingsseddel, men købmanden medbringer altid ekstra varer som nye indsatte der endnu ikke har haft mulighed for at bestille varer, kan købe. Nye indsatte handler først. De andre indsatte får herefter det de har bestilt, og kan også købe hvad der er tilbage af de ekstravarer som købmanden har medbragt.

Købmanden kører specialtilbud og dagens tilbud og sælger varerne til de indsatte til samme pris som i sin butik uden for arresthuset.

Personalet kan også handle ind i byen for nyindsatte eller eventuelt andre indsatte i særlige tilfælde.

Det oplyste om arresthusets købmandsordning giver mig ikke anledning til bemærkninger.

5.5. Belægning

Arresthuset modtager bl.a. indsatte med banderelationer, men arresthuset har ikke oplevet de samme problemer/konflikter som der har været i Københavnsområdet, og det indbyrdes forhold mellem de indsatte er generelt ok.

På inspektionstidspunktet havde arresthuset 4 kvindelige indsatte.

Som tidligere nævnt har arresthuset mange udlændinge. Den 6. november 2009 udgjorde andelen af udlændinge uden dansk statsborgerskab ca. 36 pct., jf. ovenfor.

Det blev oplyst at de fleste udlændinge forstår dansk, men ellers bruger arresthuset politiets tolke eller rekvirerer selv tolk fra Rigspolitiets tolkeliste hvis der bliver behov for det.

Arresthuset udskriver også vejledninger på forskellige sprog fra kriminalforsorgens hjemmeside og kan også eventuelt bruge oversættelsesprogrammet i Google.

På tidspunktet for inspektionen havde arresthuset 5-6 østeuropæer der kun talte en smule tysk og engelsk, og som arresthuset derfor havde svært ved at snakke med.

Jeg har noteret mig det oplyste om kommunikation med udlændinge.

Til orientering for arresthuset kan jeg oplyse at jeg i forbindelse med inspektion af Statsfængslet i Nyborg over for direktoratet mere generelt har rejst spørgsmålet om skriftlig oversættelse af visse konkrete afgørelser og vejledning til udlændinge der ikke forstår dansk.

5.6. Telefoning

5.6.1. Reglerne om telefoning

Efter straffuldbyrdslovens § 57, stk. 1, har afsonere ret til at føre (private) telefonsamtaler i det omfang det er praktisk muligt. Adgangen til at føre telefonsamtaler kan dog nægtes hvis dette findes nødvendigt af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn eller af hensyn til beskyttelse af den forurettede ved lovovertrædelsen, jf. § 57, stk. 2.

Varetægtsarrestanter kan efter varetægtsbekendtgørelsens § 75 få tilladelse til at telefonere hvis forbindelse gennem brevveksling ikke uden væsentlig ulempe kan afventes, og i det omfang det er praktisk muligt. Politiet kan dog af hensyn til varetægtsfængslingens øjemed modsætte sig at en varetægtsarrestant fører telefonsamtaler, jf. § 75, stk. 2. Institutionens leder eller den der bemyndiges dertil, kan desuden nægte en varetægtsarrestant at føre telefonsamtaler hvis det findes nødvendigt af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn, jf. § 75, stk. 3.

Spørgsmålet om varetægtsarrestanters adgang til at telefonere er for tiden genstand for overvejelser i Direktoratet for Kriminalforsorgen. I en udtalelse af 27. april 2010 i sagen om min inspektion den 7. oktober 2008 af Arresthuset i Svendborg meddelte direktoratet at varetægtsarrestanter (også) bør have adgang til at telefonere når det er praktisk muligt. I en udtalelse af 27. oktober 2010 i samme sag har direktoratet oplyst at det efterfølgende gav anledning til mere generelle drøftelser af regler og praksis mellem direktoratet og Arrestinspektøren for Syd- og Sønderjylland og Fyn. Direktoratet har på denne baggrund indkaldt de 3 arrestinspektører og Københavns Fængsler til et møde i december 2010 hvor behovet for en eventuel præcisering mv. af reglerne i varetægtsbekendtgørelsen om varetægtsarrestanters adgang til at telefonere vil blive drøftet nærmere. Direktoratet forventer at de generelle overvejelser vil være afsluttet i løbet af 1. kvartal 2011 hvorefter direktoratet vil orientere mig om udfaldet af overvejelserne.

De indsattes samtaler påhøres eller aflyttes medmindre det ikke anses for nødvendigt af de grunde der er nævnt i henholdsvis straffuldbydelseslovens § 57, stk. 2, og varetægtsbekendtgørelsens § 75, stk. 3, jf. henholdsvis straffuldbydelseslovens § 57, stk. 4 og varetægtsbekendtgørelsens § 75, stk. 4.

Forbeholdet "i det omfang det er praktisk muligt" indebærer ifølge forarbejderne til straffuldbydelseslovens § 57 en adgang til at fastsætte begrænsninger med hensyn til hyppighed og længde af telefonsamtaler under hensyn til de personaleressourcer der medgår til at påhøre og aflytte telefonsamtaler.

Efter § 4, stk. 2, i telefonbekendtgørelsen (nu bekendtgørelse nr. 1020 af 28. oktober 2009) og § 79 i varetægtsbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 738 af 25. juni 2007) kan institutionens leder under hensyn til forholdene i den enkelte institution fastsætte regler om den praktiske gennemførelse af de indsattes ret til at føre telefonsamtaler, herunder om begrænsninger med hensyn til hyppighed og varighed af de indsattes telefonsamtaler under hensyn til de personaleressourcer der medgår til at påhøre eller aflytte samtalerne. Regler om den "praktiske gennemførelse" kan f.eks. indeholde be-

grænsninger med hensyn til hvilke tidsrum på døgnet de indsatte kan telefonere, jf. Direktoratet for Kriminalforsorgens skrivelse om telefonbekendtgørelsen, nu skrivelse nr. 89 af 30. oktober 2009, og pkt. 196 i varetægtsvejledningen (nr. 37 af 25. juni 2007).

I en udtalelse af 10. juni 2004 i sagen om min inspektion i 2003 af Arresthuset i Hobro anførte direktoratet følgende:

"...

Husordenens regler om afsoneres adgang til at telefonere bør, efter direktoratets opfattelse, indeholde en gengivelse af hovedindholdet af straffuldbyrdelseslovens § 57, samt retningslinjer om den praktiske gennemførelse, dvs. primært fremgangsmåde, tidsrum mv. men evt. også, hvad man normalt kan forvente med hensyn til antal og varighed. Det bør fremgå af husordenen, at disse retningslinjer kan fraviges, hvis der i konkrete situationer foreligger særlige omstændigheder. For så vidt angår varetægtsarrestanter bør hovedindholdet af varetægtsbekendtgørelsens § 75 gengives i husordenen. Endvidere bør det fremgå, at anmodninger om at føre telefonsamtale med forsvareren i almindelighed imødekommes, og at disse aldrig påhøres eller aflyttes, jf. § 76, stk. 1 og 2 i bekendtgørelsen.

..."

I sagen om min inspektion i 2001 af Arresthuset i Åbenrå tilkendegav direktoratet at det af husordenen også bør fremgå at afsonere har mulighed for at føre telefonsamtaler med forsvareren i en verserende straffesag eller med andre som den indsatte kan brevveksle ukontrolleret med efter straffuldbyrdelseslovens § 56 (jf. også telefonbekendtgørelsens § 3).

5.6.2. Telefonordningen i Arresthuset i Århus

Husordenen indeholder et afsnit om telefonering der udtrykkeligt sondrer mellem afsonere og varetægtsarrestanter. For så vidt angår afsonere henvises der til straffuldbyrdelseslovens § 57, stk. 3 og 4, mens der ikke er henvisning til retsgrundlaget for så vidt angår varetægtsarrestanter.

For begge kategoriers vedkommende er det (bl.a.) nævnt at de kan telefonere når det er praktisk muligt, for varetægtsarrestanter der ikke er underlagt brev- og besøgskontrol, eller er isolerede af retten, dog kun "i særlige tilfælde". I arresthusets interne regler om telefonering (der er udfærdiget af arrestforvareren den 1. juni 2003) er det an-

ført at varetægtsarrestanter der ikke er undergivet nogen begrænsninger, kan få tilladelse til at telefonere ”i lighed med praksis for afsonere”

Jeg har noteret mig at praksis i Arresthuset i Århus ifølge de interne regler for personalet er ens for afsonere og varetægtsarrestanter uden besøgs- og brevkontrol mv. Som oplyst ovenfor er adgangen for varetægtsarrestanter til at telefonere for tiden genstand for overvejelser i direktoratet, jf. direktoratets seneste udtalelse i sagen om min inspektion af Arresthuset i Svendborg.

Hvis resultatet af direktoratets overvejelser ikke giver anledning til ændring af praksis i arresthuset, går jeg ud fra at arresthuset udtrykkeligt i husordenen vil tilkendegive at praksis er ens for afsonere og varetægtsarrestanter uden besøgs- og brevkontrol mv.

Jeg anbefaler desuden at arresthuset udtrykkeligt i husordenen også henviser til retsgrundlaget for varetægtsarrestanters adgang til at telefonere.

Jeg går ligeledes ud fra at arresthuset vil udbygge husordenen med oplysning om adgangen – både for varetægtsarrestanter og afsonere – til samtaler med forsvarer mfl., jf. direktoratets tilkendegivelser i sagerne om mine tidligere inspektioner af Arresthuset i Hobro og Arresthuset i Åbenrå.

Jeg beder arresthuset om at oplyse hvad der sker i anledning af ovenstående.

Efter omtalen af varetægtsarrestanters adgang til at telefonere er anført følgende:

”For at sikre lige adgang til telefonen, vil det betyde, at man som udgangspunkt kan få én kort telefonsamtale om ugen”

Da praksis for afsonere og varetægtsarrestanter er ens, går jeg ud fra at det gælder både afsonere og varetægtsarrestanter (der ikke har besøgs- og brevkontrol eller er isolerede af retten). Hvis resultatet af direktoratets overvejelser med hensyn til varetægtsarrestanters adgang til at telefonere ikke giver anledning til ændring på dette punkt, anbefaler jeg at det tydeliggøres i husordenen at det gælder for både afsonere og varetægtsarrestanter uden besøgs- og brevkontrol mv.

I afsnittet om afsonere i de interne regler for personalet er det nævnt at der skal foretages en konkret vurdering i hver enkelt tilfælde når en indsat beder om tilladelse til at

telefonere. I denne vurdering skal bl.a. indgå årsagen til anmodningen, hvem der skal ringes til, hvornår den indsatte sidst har fået tilladelse, og hvor ofte det er sket.

Efter straffuldbyrdelseslovens § 57, stk. 1, har afsonere som udgangspunkt "ret til" at føre (private) telefonsamtaler i det omfang det er praktisk muligt.

Ved anmodninger fra afsonere om at telefonere skal der tages stilling til om der er grundlag for at begrænse adgangen efter straffuldbyrdelseslovens § 57, stk. 2. Hvis der ikke er grundlag for en sådan begrænsning, har den indsatte ret til at telefonere i det omfang det er praktisk muligt. Ud over hvad der følger af straffuldbyrdelseslovens § 57, stk. 2, kan der ikke fastsættes begrænsninger i personkredsen for den indsattes telefonsamtaler, og årsagen til den indsattes ønske om at telefonere er også uden betydning. Hyppigheden og varigheden af telefonsamtaler kan desuden kun begrænses under hensyn til personaleressourcerne.

Jeg går – jf. også det anførte i husordenen – ud fra at praksis i arresthuset for afsoneres adgang til at telefonere følger reglerne i straffuldbyrdelseslovens § 57. Jeg anbefaler at det (også) tydeligt kommer til at fremgår af de interne regler for personalet. Jeg beder om at få oplyst hvad der sker i anledning af min anbefaling.

Vurderingen af om en anmodning om at telefonere skal imødekommes, foretages ifølge de interne regler af funktionæren på etagen der også træffer den endelige afgørelse, eventuelt efter samråd med vagtmesterkontoret. I tvivlstilfælde skal den pågældende overvagtmaster inddrages, og i særlige tvivlstilfælde kan spørgsmålet sendes videre til ledende overvagtmaster eller arrestforvareren.

I husordenen er det også under omtalen af reglerne for varetægtsarrestanter nævnt at det er etagepersonalet der i det enkelte tilfælde vurderer om der kan gives tilladelse til at telefonere.

Ifølge § 4, stk. 1, i telefonbekendtgørelsen træffes afgørelse om de indsattes adgang til at telefonere af "institutionens leder, eller den der bemyndiges dertil"

Direktoratet for Kriminalforsorgen har udstedt en vejledning nr. 11991 af 29. juni 2001 om delegation af kompetence. I pkt. 6 i denne vejledning er anført følgende:

"Adgangen til intern delegation i kriminalforsorgens institutioner må antages at være undergivet nogle snævrere grænser i de tilfælde, hvor kompetencen er hen-

lagt til institutionens leder eller den, der bemyndiges dertil, i forhold til der, hvor kompetencen er henlagt til institutionen.

Det betyder, at hvis kompetencen er henlagt til institutionens leder eller den, der bemyndiges dertil, bør institutionens leder ved fastlæggelsen af de lokale kompetenceforhold og arbejdsgange skærpe kravene til modtagerens faglige forudsætninger for at varetage den pågældende opgave, i forhold til de tilfælde, hvor kompetencen er henlagt til institutionen”.

I sagen om min inspektion den 6. marts 2008 af Arresthuset i Holstebro har jeg modtaget en instruks af 28. oktober 2009 om kompetence og bemyndigelse som Arrestinspektøren for Midt- og Nordjylland har udstedt til arresthusene i Midt- og Nordjylland.

Ifølge den nævnte instruks træffer arrestforvareren eller overvagtmasteren afgørelse efter bl.a. telefonbekendtgørelsens § 4, stk. 1 (og varetægtsbekendtgørelsens § 75, stk. 3). Det fremgår udtrykkeligt af kompetencereglerne at de ikke kan fraviges.

Det er således arrestforvareren eller overvagtmasteren der har kompetencen til at træffe afgørelse om hvorvidt en indsat kan få tilladelse til at telefonere, men personalet kan tage stilling til om det i den konkrete situation er praktisk muligt at gennemføre en telefonsamtale. Det afhænger af de interne regler og personaleressourcerne.

Jeg går ud fra at praksis i arresthuset er i overensstemmelse med de nævnte kompetenceregler og at de interne regler vil blive rettet i overensstemmelse med disse regler. Jeg beder om at få oplyst hvad der sker i den anledning.

Det tilføjes at det er institutionens leder – det vil sige arrestinspektøren – der har kompetencen til at fastsætte regler, og at denne kompetence normalt ikke bør delegeres til andre medarbejdere, jf. pkt. 14 i ovennævnte vejledning om delegation af kompetence.

5.7. Husorden mv.

I afsnittet om besøg i arresthusets husorden er bl.a. anført følgende: ”Opmærksomheden henledes på, at givne oplysninger kontrolleres i Det centrale Kriminalregister”.

Jeg går ud fra at arresthuset indhenter skriftligt samtykke til at indhente oplysninger fra kriminalregistret, jf. varetægtsbekendtgørelsens § 46, stk. 4, og § 4, stk. 4, i besøgsbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 737 af 25. juni 2007), og at arresthuset følger fremgangsmåden i varetægtsvejledningens pkt. 132 og besøgsvejledningens pkt. 8

hvis ansøgeren ikke vil give samtykke. Det er her nævnt at ansøgningen må afslås hvis institutionen mener at der skal indhentes oplysninger fra kriminalregistret, og ansøgeren ikke vil give samtykke til at der indhentes oplysninger fra registret.

Jeg går også ud fra at arresthuset er opmærksom på at indhentelse af oplysninger fra kriminalregisteret kan undlades hvis det ud fra en konkret vurdering i det enkelte tilfælde skønnes unødvendigt, jf. varetægtsbekendtgørelsens § 46, stk. 3, og besøgsbekendtgørelsens § 4, stk. 2 (hvorefter der "almindeligvis" skal indhentes oplysninger fra kriminalregisteret ved besøg til indsatte i lukkede institutioner), varetægtsvejledningens pkt. 131 og besøgsvejledningens pkt. 8.

Jeg går ud fra at arresthuset vil præcisere husordenen på dette punkt, og jeg beder om at blive underrettet om hvad der sker i den anledning.

Husordenens afsnit om klageregler omtaler reglerne i straffuldbyrdelseslovens § 111, herunder fristen for at klage. Det er også nævnt at visse afgørelser kan indbringes til prøvelse for retten efter straffuldbyrdelseslovens § 112. Det fremgår af det anførte at disse regler kun gælder for "dømte", dvs. afsonere.

Jeg anbefaler at arresthuset også udtrykkeligt nævner de klageregler der gælder for varetægtsarrestanter, eventuelt ved mere generelt at oplyse om at der kan klages til Direktoratet for Kriminalforsorgen over arresthusets afgørelser (og sagsbehandling) og herefter oplyse om de særlige regler der gælder for afsonere.

I husordenens afsnit om vasketøj er det nævnt at de indsatte kan få vasket privat tøj i arresthuset, og at (indlevering, sortering og) vask sker på indsattes eget ansvar. Proceduren for vask af tøj er nærmere beskrevet i arresthusets interne regler hvoraf det fremgår at de indsatte ikke selv vasker tøjet, men afleverer det i et vaskenet med celledenummer. Vasketøjet vaskes af en indsat der arbejder i vaskeriet ("vaskerimanden").

Spørgsmålet om erstatningsansvar for indsattes tøj der bliver ødelagt under vask i arresthuset, blev rejst i forbindelse med en intern inspektion som direktoratet foretog af Arresthuset i Tønder i april 1997. Direktoratet orienterede i denne sag arresthuset om at tøjvask der foretages af de indsatte selv i vaskefaciliteter som arresthuset stiller til rådighed, sker på de indsattes eget ansvar, hvorimod tøjvask der foretages af gangmanden, sker på arresthusets ansvar. Arresthuset kan således ikke fraskrive sig ansvaret for gangmandens ansvarspådragende fejl.

Jeg henstiller derfor til arresthuset at ændre det anførte i husordenen (og de interne regler) om at (vaskerimandens) vask af indsattes tøj sker på de indsattes eget ansvar. Jeg beder om underretning om hvad der sker i anledning af min henstilling.

I husordenens afsnit om rygning er det nævnt at det kun er tilladt de indsatte at ryge i eget opholdsrum. Det er videre nævnt at indsatte i dobbeltceller må aftale indbyrdes om der må ryges, og hvis de ikke kan blive enige, må de kontakte personalet der herefter vil hjælpe med en flytning til en anden celle.

Det er også nævnt at rygning for åben dør eller ved personalets tilstedeværelse i "celle eller besøgsrum" ikke er tilladt. Det fremgår således indirekte heraf – og direkte af arresthusets interne regler – at det er tilladt at ryge i besøgsrum når der ikke er personale til stede. Som nævnt i pkt. 2.4.3 er der på døren til besøgslokalerne opsat et skilt med henstilling om at der ikke ryges i besøgslokaler.

Jeg går således ud fra at arresthusets praksis for rygning er i overensstemmelse med § 2 i Justitsministeriets bekendtgørelse nr. 907 16. juli 2007 om begrænsning af indsattes ret til at ryge i eget opholdsrum mv. Efter denne bestemmelse er det, som tidligere nævnt, tilladt indsatte at ryge under besøg i individuelle besøgsrum, medmindre besøget er overvåget af personalet.

Jeg går endvidere ud fra at det er tilladt de indsatte at ryge under gårdtur.

Jeg anbefaler at arresthuset overvejer at præcisere reglerne i husordenen.

6. Samtaler med indsatte

Jeg havde som nævnt under pkt. 1 både en samtale med talsmanden (der også viderebragte en klage fra en anden indsat) og med en enkelt anden indsat under inspektionen. Talsmanden har efterfølgende modtaget et særskilt brev som opfølgning på min samtale med ham, og den anden indsatte sendte efter aftale en skriftlig klage der er behandlet på sædvanlig vis.

7. Rapportgennemgang

Som anført i pkt. 1 anmodede jeg under inspektionen om rapportmateriale til gennemgang. Min anmodning omfattede de seneste 10 sager forud for varslingen den 30.

september 2009 om anbringelse i sikringscelle og de seneste 10 sager forud for varslingen om anbringelse i observationscelle, dog ikke sager fra før den 30. september 2008.

Under inspektionen fik jeg udleveret rapporter om anbringelse i sikringscelle og observationscelle sammen med oversigter over de anbringelser der havde været i henholdsvis sikringscelle og observationscelle i perioden 1. oktober 2008 til 5. november 2009.

Det materiale som jeg har modtaget, omfatter 9 rapporter om anbringelse i sikringscelle og 10 rapporter om anbringelse i observationscelle. 2 af observationscellerapporterne er imidlertid identiske, og jeg har derfor reelt også kun modtaget 9 rapporter om anbringelse i observationscelle.

Af den vedlagte oversigt over anbringelser i sikringscelle i perioden 1. oktober 2008 til 5. november 2009 fremgår det at der i denne periode var i alt 9 anbringelser i sikringscelle der alle ligger inden for den periode som jeg ønskede at få rapporter fra.

Oversigten over anbringelser i observationscelle omfatter i alt 52 anbringelser hvoraf 6 anbringelser ligger efter den 30. september 2009. Disse 6 anbringelser er blandt de 9 rapporter som jeg har modtaget.

Jeg har dog valgt ikke at bede om nye rapporter til erstatning for de rapporter der ligger efter den 30. september 2009.

Ved min gennemgang af det modtagne materiale er jeg ikke gået ind i en nærmere vurdering af beslutningen om anbringelserne i de enkelte tilfælde. Min gennemgang har været koncentreret om hvorvidt de procedureregler der gælder på de 2 områder, er blevet fulgt.

7.1. Sikringscelleanbringelse

7.1.1. Indledning

De 9 anbringelser i sikringscelle fandt sted i perioden 19. november 2008 til og med 6. juli 2009, dvs. en periode på ca. 7½ måned.

Rapporterne omfatter i alt 7 indsatte. 3 af de indsatte var varetægtsarrestanter og 4 afsonere.

I 4 (5) tilfælde var der tale om sikringscelleanbringelse af indsatte fra andre af kriminalforsorgens institutioner. Parentesen sigter til en anbringelse hvor det blot er anført at politiet kom med den indsatte, men ikke hvorfra. I 2 af de nævnte tilfælde fremgår det udtrykkeligt at overførslen til Arresthuset i Århus skete med henblik på anbringelse i sikringscelle.

I 1 tilfælde var der en forudgående anbringelse i observationscelle. Rapporten om denne anbringelse er på oversigten over observationscelleanbringelser, men er ikke blandt de rapporter om observationscelle som jeg har modtaget, da den ligger forud for den periode som disse rapporter er fra.

I 1 andet tilfælde havde den indsatte ophold i 5 minutter i observationscelle hvorefter han på grund af sin adfærd blev overført til en sikringscelle. Der er ikke nogen rapport om anbringelsen i observationscelle på den vedlagte oversigt. Jeg går ud fra at der på grund af det meget kortvarige ophold i observationscellen ikke er udfærdiget en sådan rapport.

I 3 andre tilfælde var det (også) hensigten at den indsatte skulle anbringes i observationscelle, men på grund af den indsattes adfærd i forbindelse med anbringelsen i observationscelle blev han i stedet anbragt i sikringscelle.

I 2 tilfælde blev sikringscelleanbringelsen afløst af observationscelleanbringelse. Rapporterne om disse anbringelser er på oversigten over observationscelleanbringelser, men er ikke blandt de rapporter om observationscelle som jeg har modtaget, da de begge ligger forud for den periode som disse rapporter er fra.

I 3 andre tilfælde skete der overførsel til psykiatrisk afdeling.

I yderligere 1 tilfælde overgik den indsatte til "fiksering i transportbæltet ved pol.". Der var tale om en indsat der var indsat i sikringscellen den 6. juli 2009 fra et andet arresthus, og blev udtaget af sikringscellen den 7. juli 2009 (j.nr. 2009/542/00551-0005).

Jeg beder arresthuset om at uddybe hvad der skete med den indsatte efter udtagelsen af sikringscellen i Arresthuset i Århus.

7.1.2. Retsgrundlag

Anbringelse i sikringscelle er reguleret i straffuldbyrdslovens § 66 og sikringsmiddelbekendtgørelsen, nu bekendtgørelse nr. 791 af 25. juni 2010 om anvendelse af

sikringsmidler i fængsler og arresthuse. Denne bekendtgørelse afløste bekendtgørelse nr. 67 af 14. januar 2010 der afløste bekendtgørelse nr. 384 af 17. maj 2001 der var gældende da afgørelserne om anbringelse i sikringscelle blev truffet i de konkrete tilfælde, og som der derfor er henvist til i det følgende. Til bekendtgørelsen knytter sig en vejledning, nu vejledning nr. 48 af 28. juni 2010, der afløste vejledning nr. 5 af 19. januar 2010 der afløste vejledning nr. 2 af 2. januar 2006 om anvendelse af sikringsmidler i fængsler og arresthuse.

Straffuldbyrdslovens § 66 og bekendtgørelsen finder også anvendelse for vare-tægtsarrestanter, jf. retsplejelovens § 775, stk. 2, bekendtgørelsens § 1, stk. 2, og varetægtsbekendtgørelsens § 91 (bekendtgørelse nr. 738 af 25. juni 2007).

7.1.3. Betingelser

Betingelserne for at der kan ske anbringelse i sikringscelle, er angivet i straffuldbyrdslovens § 66. Anbringelse i sikringscelle, og herunder tvangsfiksering ved anvendelse af bælte, hånd- og fodremme samt handsker, kan efter bestemmelsen i stk. 1 kun finde sted hvis det er nødvendigt for at afværge truende vold eller overvinde voldsom modstand (nr. 1) eller for at hindre selvmord eller anden selvbeskadigelse (nr. 2). Anbringelse i sikringscelle og tvangsfiksering må dog ikke foretages hvis det efter indgrebets formål og den krænkelse og det ubehag som indgrebet må antages at forvolde, ville være et uforholdsmæssigt indgreb, jf. stk. 2.

Anbringelserne skete i 5 tilfælde for at afværge truende vold eller overvinde voldsom modstand (nr. 1) og i de øvrige 4 tilfælde for at hindre selvmord eller anden selvbeskadigelse (nr. 2).

7.1.4. Begrundelse mv.

Efter bekendtgørelsens § 13, stk. 1, skal institutionen så hurtigt som muligt udarbejde en rapport om anvendelse af sikringscelle, herunder tvangsfiksering. Rapporten skal bl.a. indeholde oplysning om begrundelsen for anvendelsen.

Vejledningen om anvendelse af sikringsmidler i fængsler og arresthuse angiver ikke hvad begrundelsen skal indeholde. Det fremgår således ikke at begrundelsen skal indeholde en henvisning til de retsregler som afgørelsen er truffet efter, og en angivelse af hvilke hovedhensyn der har været bestemmende for skønnet, samt en angivelse af de faktiske omstændigheder der er lagt til grund for afgørelsen, sådan som det er tilfældet ved observationscelleanbringelse, jf. pkt. 7.2.4. Direktoratet for Kriminalfor-

sorgen blev i sagen om min inspektion af Arresthuset i Aalborg gjort opmærksom på den forskel så spørgsmålet kunne indgå i direktoratets vurderinger i forbindelse med en kommende revision af vejledningen. Jeg henviser til den endelige rapport af 21. november 2003, pkt. 8.1.4.

Det blev samtidig tilkendegivet at det forhold at en anbringelse i sikringscelle for så vidt er mere indgribende end en anbringelse i observationscelle, næppe (alene) kan bruges som argument for tilføjelse af en tilsvarende bestemmelse idet bestemmelsen for så vidt angår observationscelleanbringelse kan være/er medtaget på grund af bestemmelserne om udelukkelse fra fællesskab og muligheden for at undlade begrundelse i samme regelsæt (jf. forvaltningslovens § 9, stk. 4).

Den nye vejledning indeholder fortsat ikke den ovennævnte angivelse af hvad begrundelsen skal indeholde. I rapporten af 9. september 2010 om min inspektion den 10-12. november 2008 af Statsfængslet i Vridsløselille har jeg bedt direktoratet om at oplyse hvilke overvejelser direktoratet har foretaget sig vedrørende angivelse af krav til begrundelsens indhold ved udstedelsen af vejledning nr. 2. af 2. januar 2006.

Rapport om anvendelse af sikringscelle skal ske ved elektronisk indrapportering i klientsystemet, jf. vejledningens pkt. 9. Den elektroniske rapport i klientsystemet om sikringscelle indeholder ikke et punkt med overskriften "Begrundelse", men punkter med overskriften "Beskrivelse af episoden" og "Anbringelse påkrævet for at". Under sidstnævnte punkt er der i alle sagerne en henvisning til retsgrundlaget for anbringelsen i det konkrete tilfælde.

Der er desuden i alle sagerne anført en begrundelse for anbringelsen i sikringscelle i form af en redegørelse for hændelsesforløbet forud for anbringelsen under punktet "Beskrivelse af episoden". I den sag hvor der var forudgående observationscelleanbringelse, er der henvist til rapporten om denne anbringelse, men der er samtidig en beskrivelse af baggrunden for overførslen til sikringscelle.

Jeg har ingen bemærkninger til begrundelserne i sagerne.

Det tilføjes at jeg under dette punkt kun har vurderet om der er givet en (tilstrækkelig) begrundelse i sagerne. Jeg er således (som nævnt under pkt. 7) ikke gået ind i en nærmere vurdering af beslutningen om anbringelse i sikringscelle i de enkelte tilfælde.

Med hensyn til begrundelse for beslutning om fiksering henvises til pkt. 7.1.8.

7.1.5. Magtanvendelse mv.

Efter straffuldbyrdslovens § 66, stk. 3, skal anbringelse i sikringscelle og tvangsfixering foretages så skånsomt som omstændighederne tillader.

Der blev anvendt magt over for den indsatte ved anbringelsen i sikringscellen i 6 tilfælde og håndjern i 1 tilfælde. Magten bestod i forskellige greb.

7.1.6. Kompetence mv.

Det er institutionens leder eller den der bemyndiges dertil, der har kompetencen til at træffe beslutning om at anbringe en indsat i sikringscelle og herunder eventuelt fikse den indsatte, jf. straffuldbyrdslovens § 66, stk. 1. Også beslutning om ophør af sikringscelleanbringelse træffes af institutionens leder eller den der bemyndiges dertil, jf. bekendtgørelsens § 2, stk. 1.

Hvis forholdene i det enkelte tilfælde ikke tillader at man afventer en bestemmelse fra institutionens leder eller den der er bemyndiget dertil efter straffuldbyrdslovens § 66, stk. 1, træffes bestemmelsen af den tilstedeværende funktionær som er ansvarlig for det pågældende tjenesteområde, jf. bekendtgørelsens § 2, stk. 2. I sådanne tilfælde skal institutionens leder eller en anden kompetent person så hurtigt som muligt underrettes om det passerede, jf. bekendtgørelsens § 2, stk. 2, sidste punkt. Rapporten skal indeholde oplysning om institutionens underretning efter denne bestemmelse, jf. bekendtgørelsens § 13, stk. 1, 2. pkt.

De lokale kompetenceregler skal være fastlagt udtrykkeligt i lokale regler, jf. pkt. 3 i direktoratets vejledning nr. 11991 af 29. juni 2001 om adgangen til intern delegation i kriminalforsorgens institutioner.

De interne regler som jeg har modtaget fra Arresthuset i Århus, indeholder interne retningslinjer af 1. juni 2003 om anbringelse i sikringscelle, herunder om kompetencen til at træffe afgørelse i disse sager. Der er tale om retningslinjer der er udfærdiget af arrestforvareren.

Arrestinspektøren for Midt- og Nordjylland har som nævnt under pkt. 5.6 efterfølgende udfærdiget en generel instruks (af 28. oktober 2009) om kompetence og bemyndigelse der gælder for alle arresthusene i Midt- og Nordjylland.

Ifølge arresthusets instruks træffes beslutning om anbringelse i sikringscelle af arrestforvareren eller den vagthavende leder. I parentes er det nævnt at det omfatter "jour-

havende" overvagtimester/leder af natholdet og i overgangen mellem dag- og nattjeneste eller omvendt den tjenestemand med den højeste anciennitet der er ansvarshavende. Hvis den funktionær som er ansvarlig for det pågældende tjenesteområde, skønner at situationen ikke tillader at man afventer en afgørelse fra den kompetente person, vil funktionæren selv kunne træffe beslutningen. Funktionæren skal i så fald underrette arrestforvareren eller den bemyndigede person så hurtigt som muligt.

Det er i forlængelse heraf anført at man derfor skal huske at anføre hvem der traf beslutningen om iværksættelse, og hvis det er en funktionær, hvorfor situationen ikke tillod forelæggelse for arrestforvareren eller den bemyndigede.

Ifølge arrestinspektørens (senere) instruks er kompetencen til at træffe beslutning om anbringelse i sikringscelle delegeret til arrestforvareren og overvagtimesteren. Hvis forholdene i det enkelte tilfælde ikke tillader at man afventer beslutning fra disse personer, kan den tilstedeværende funktionær der er ansvarlig for det pågældende tjenesteområde, dog træffe beslutning. Hvis beslutningen træffes af en person der ikke har kompetence til det, skal ledelsen så hurtigt som muligt underrettes.

Det er generelt i indledningen i instruks anført at de nævnte kompetenceregler ikke kan fraviges medmindre det udtrykkeligt er anført i loven eller i bekendtgørelser der er udstedt i medfør af loven.

Jeg går ud fra at de interne regler vil blive rettet i overensstemmelse med instruks fra arrestinspektøren, eventuelt blot ved at henvise til denne instruks.

Beslutningen om anbringelse i sikringscelle blev i 6 tilfælde truffet af en overvagtimester og i de øvrige 3 tilfælde af en fængselsfunktionær. I de tilfælde hvor der oprindeligt var truffet beslutning om anbringelse i observationscelle, var de pågældende til stede da beslutningen blev ændret til sikringscelleanbringelse.

I den ene rapport er det udtrykkeligt anført at den pågældende fængselsfunktionær var fungerende overvagtimester. Samme person traf afgørelsen i 1 af de 2 andre tilfælde, og jeg går ud fra at han også var fungerende overvagtimester på det tidspunkt.

Fra ombudsmandens inspektion af Københavns Fængsler, Vestre Fængsel, i juni 2004, er jeg bekendt med at klientsystemet henter data om stillingsbetegnelse i en database hvor funktionær og andet ikke er anført, og at fungerende overvagtimestre således står anført som fængselsfunktionærer. Bortset fra at bemærke at det gør det

vanskeligt at efterprøve om de interne kompetenceregler har været overholdt i konkrete tilfælde, gav det ikke ombudsmanden anledning til at foretage sig mere.

Jeg har noteret mig at det udtrykkeligt fremgår af rapporten i det ene tilfælde at den pågældende var fungerende overvagtimester. Jeg anbefaler at det altid udtrykkeligt anføres i rapporterne hvis den der har truffet afgørelse, var fungerende overvagtimester på det pågældende tidspunkt.

I det sidste af de 3 tilfælde var der tale om en overførsel fra et andet arresthus med henblik på anbringelse i sikringscelle i Arresthuset i Århus. Det andet arresthus traf således beslutning om anbringelse i sikringscelle.

Det fremgår af arresthusets interne regler at det altid vil være det arresthus der modtager en indsat med henblik på sikringscelleanbringelse, der vurderer om betingelserne for anbringelse i sikringscelle er opfyldte. Den endelige afgørelse om anbringelse i sikringscelle i Arresthuset i Århus, træffes således af dette arresthus.

Overførslen skete om natten, og arrestforvareren blev underrettet 5 minutter efter anbringelsen.

Jeg går ud fra at det arresthus som den indsatte blev overført fra, kontaktede Arresthuset i Århus før overførslen. Jeg beder om at få oplyst om den funktionær der ifølge rapporten traf beslutningen om anbringelse i sikringscelle, havde kompetencen til det, eller om der var tale om en situation der var omfattet af bekendtgørelsens § 2, stk. 2. Det drejer sig om en anbringelse den 19. november 2008, j.nr. 2008/542/00885-0002.

Der blev som nævnt under pkt. 7.1.8 anvendt fiksering i alle tilfælde og beslutning herom blev i alle tilfælde truffet af den samme som traf beslutningen om anbringelse i sikringscelle. I 1 tilfælde er en fængselsfunktionær anført som den der traf beslutning om anvendelse af sikringsmidler, mens en overvagtimester er anført som den der traf beslutningen om selve anbringelsen, men det fremgår dog af beskrivelsen af episoden at overvagtimesteren samtidig havde truffet beslutning om fiksering.

Der er notat om underretning i alle tilfælde. Underretning er i 6 tilfælde givet til arrestforvareren, i 2 tilfælde til en overvagtimester og i det sidste tilfælde til en fængselsfunktionær. Underretningen er i dette tilfælde givet af den overvagtimester der traf beslut-

ningen om anbringelsen. Jeg går ud fra at der rettelig er tale om det omvendte, og at der altså er tale om en skrivefejl.

I 8 af de 9 tilfælde blev beslutningen om anbringelse som nævnt truffet af en overvagtimester (i 2 tilfælde fungerende). I det ene af disse tilfælde var det samme leder der blev underrettet af en fængselsfunktionær (10 minutter efter anbringelsen).

Jeg går ud fra at overvagtimesteren havde kompetencen til at træffe afgørelsen om anbringelse i sikringscelle, og at der derfor ikke er tale om (efterfølgende) underretning efter bekendtgørelsens § 2, stk. 2.

I det tilfælde hvor det var en fængselsfunktionær der traf afgørelse om anbringelse, fandt underretningen som nævnt sted 5 minutter efter anbringelsen.

I den instruks som arrestinspektøren har udstedt, er der ikke anført noget om hvem der har kompetence til at træffe beslutning om ophør. I arresthusets interne regler er det anført at vurderinger med hensyn til lempelse eller ophør foretages (med hyppige mellemrum) af arrestforvareren eller den han bemyndiger til det. Den funktionær der fører tilsynet, kan drøfte spørgsmålet med den koordinerende overvagtimester der formelt træffer afgørelsen. Notat om ophør kan foretages af funktionæren i selve rapporten, men det skal fremgå at det er den koordinerende overvagtimester der har truffet beslutningen. Om natten er det den funktionær der er leder af natholdet, der vil kunne træffe afgørelse.

Beslutningen om ophør af anbringelsen er i 6 tilfælde truffet af en overvagtimester og i de andre 3 tilfælde af en fængselsfunktionær, i det ene tilfælde en fængselsfunktionær på prøve. I dette tilfælde (hvor udtagelsen skete om natten) og i 1 af de andre 2 tilfælde (hvor udtagelsen skete om dagen) blev den indsatte udtaget af sikringscellen da politiet hentede ham. I det sidste tilfælde blev den indsatte også udtaget om dagen efter at den pågældende funktionær havde haft en samtale med ham.

Jeg beder om at få oplyst om de fængselsfunktionærer der står anført som dem der traf afgørelse om ophør, formelt også traf denne afgørelse. Hvis det er tilfældet, beder jeg om at få oplyst om de havde kompetence til at træffe beslutning om ophør af sikringscelleanbringelse. Jeg er, som det fremgår, opmærksom på at den indsatte i 2 tilfælde blev hentet af politiet (med henblik på indlæggelse). De 3 anbringelser drejer sig om anbringelser den 19. november 2008, 8. december 2008 og 6. juli 2009.

Da kompetenceforholdene – også i relation til beslutning om ophævelse – skal fremgå af interne regler, går jeg ud fra at arrestinspektøren også vil medtage dette forhold i instruksen. Jeg beder om at få oplyst hvad der sker i den anledning.

Det fremgår ikke i nogen af tilfældene at rapporterne har været set igennem af en leder (der ikke har haft bemærkninger til rapporterne). De elektroniske blanketter der nu anvendes, indeholder ikke rubrikker til notat om ledelsens bemærkninger.

Nogle af de rapporter der blev gennemgået efter inspektionen i 1999, havde været gennemgået af arrestforvareren. I enkelte andre tilfælde hvor den ledende overvagt-mester traf beslutningen om ophør, gik jeg ud fra at han gennemså rapporten i den forbindelse.

Jeg beder arresthuset om at oplyse om sikringscellerapporter efterfølgende gennemses af ledelsen i arresthuset.

I pkt. 10 i direktoratets vejledning nr. 11991 af 29. juni 2001 om adgangen til intern delegation i kriminalforsorgens institutioner er det bl.a. nævnt at de lokale regler der bør udfærdiges når kompetencen er henlagt til institutionens leder eller den der bemyndiges dertil, også bør indeholde nogle arbejdsgange der gør det muligt for institutionens leder effektivt at udøve sine styrings- og instruktionsbeføjelser. I forbindelse med opfølgningen på min inspektion i 2005 af Anstalten ved Herstedvester har Direktoratet for Kriminalforsorgen bl.a. oplyst at institutionens leder bør føre et løbende tilsyn med området, f.eks. i form af stikprøvevis gennemgang af sagerne.

Fra sagen om min inspektion i 2008 af Arresthuset i Holstebro er jeg bekendt med at Arrestinspektøren for Midt- og Nordjylland den 28. oktober 2009 har udfærdiget en skriftlig målsætning for gennemgang af flere sagstyper i de 12 arresthuse der hører under arrestinspektøren, herunder sager om anbringelse i sikringscelle. Det er hensigten at der 2 gange om året skal ske en sådan gennemgang.

Jeg beder arrestinspektøren om at oplyse om der har været foretaget en gennemgang af rapporter om sikringscelleanbringelse i arresthuset, og i så fald om at underrette mig om resultatet af denne gennemgang.

7.1.7. Undersøgelse for genstande mv.

Efter bekendtgørelsens § 6, stk. 2, skal institutionen ved anbringelse af en indsat i sikringscelle undersøge hvilke genstande den indsatte har i sin besiddelse på sin person, jf. straffuldbyrdelseslovens § 60, stk. 1 og stk. 3-8. Der skal desuden normalt ske omklædning af den indsatte.

For så vidt angår sikringscelleanbringelse uden tvangsfiksering (som der ikke har været tale om i nogen af de foreliggende tilfælde) fremgår det af vejledningens pkt. 7, 2. afsnit, at omklædning undtagelsesvist vil kunne undlades hvis det vurderes at omklædning i sig selv vil optrappe situationen, jf. straffuldbyrdelseslovens § 66, stk. 3.

I 1. afsnit i samme punkt i vejledningen er det anført at omklædning indebærer at den indsatte skal afklædes og som minimum have institutionens underbenklæder eller et tæppe på igen. Derudover skal den indsatte tilbydes en undertrøje.

Hverken straffuldbyrdelsesloven, sikringsmiddelbekendtgørelsen eller vejledningen indeholder en bestemmelse om notatpligt i disse tilfælde. I de anvendte blanketter er der felter til angivelse af hvorvidt der er sket undersøgelse af den indsattes person og omklædning, og de er udfyldt i alle tilfælde. Der er desuden et felt til bemærkninger om visitation og omklædning.

I 8 af de 9 tilfælde blev de indsatte visiteret i forbindelse med indsættelsen i sikringscelle. I 7 tilfælde blev den indsatte også omklædt.

Både i det tilfælde hvor der hverken skete visitation eller omklædning, og i det tilfælde hvor der skete visitation, men ikke omklædning, er der en begrundelse for unkladelsen i bemærkningsfeltet. I begge tilfælde var der tale om overførsel fra et andet arresthus, og de indsatte ankom henholdsvis kun iført underbukser og helt uden tøj på.

Jeg beder om at få oplyst baggrunden for de forskellige svar med hensyn til visitation i de 2 tilfælde der drejer sig om anbringelser den 27. april 2009 og 19. november 2008.

Før der gennemføres en undersøgelse af den indsattes person, skal institutionen mundtligt orientere den indsatte om baggrunden for at undersøgelsen gennemføres medmindre særlige omstændigheder taler imod det, jf. § 2 i Justitsministeriets bekendtgørelse nr. 1625 af 13. december 2006 om undersøgelse af indsattes person og opholdsrum i kriminalforsorgens institutioner. Der er ikke pligt til at gøre notat om en sådan underretning.

Jeg går ud fra at de indsatte i alle 8 tilfælde blev orienteret i overensstemmelse med den nævnte bestemmelse.

7.1.8. Fiksering

Anbringelse i sikringscelle kan efter straffuldbyrdelseslovens § 66 kombineres med tvangsfiksering ved anvendelse af bælte, hånd- og fodremme samt handsker hvis det er nødvendigt.

Der er som allerede nævnt sket fiksering i alle tilfælde. I alle tilfælde er der anvendt både bælte, hånd- og fodremme, og i 1 tilfælde fik den indsatte ifølge observationsnotaterne også handsker på kort tid efter anbringelsen.

Det fremgår af sikringsmiddelbekendtgørelsens § 13, stk. 1, at rapporten skal indeholde oplysning om bl.a. begrundelsen også for eventuel tvangsfiksering. Af vejledningens pkt. 9 fremgår det desuden at det bør sikres at det fremgår af notatet om der eventuelt har fundet fiksering sted, hvilke fikseringsmidler der har været anvendt, og en konkret begrundelse for anvendelsen af fiksering og for omfanget heraf.

Der er ikke i nogen af rapporterne gjort notat om nødvendigheden af fiksering, men der er som nævnt under pkt. 7.1.4 i beskrivelsen af episoden der førte til sikringscelleanbringelsen, givet en begrundelse for (i hvert fald) selve anbringelsen i sikringscelle.

Der er heller ikke skelnet mellem brugen af de anvendte fikseringsmidler, herunder givet en begrundelse for anvendelsen af flere fikseringsmidler.

Jeg går ud fra at der altid foretages en konkret vurdering af behovet for fiksering, jf. også mine bemærkninger om det i rapporten fra min sidste inspektion af arresthuset. Selvom arresthuset i alle tilfælde har benyttet alle fikseringsmidler, bortset fra handsker, går jeg desuden ud fra at der altid foretages en konkret vurdering af fikseringens omfang. Jeg går således også ud fra at fastspænding med alle fikseringsmidler ikke sker hvis det må anses for et uforholdsmæssigt indgreb.

Jeg må – også denne gang – anse det for en fejl at der ikke er gjort notat om begrundelsen for anvendelsen af fiksering og for fikseringens omfang i nogen af tilfældene. Jeg går ud fra at notatpligten vil blive indskærpet.

Tidspunktet for anvendelsen af fiksering er i 7 tilfælde angivet som samtidig med anbringelsen i sikringscellen og i de resterende 2 tilfælde som henholdsvis 7 minutter efter anbringelsen og 12 minutter *før* anbringelsen. Af tilsynsnotaterne i det sidstnævnte tilfælde fremgår det imidlertid at anbringelsen rettelig skete 12 minutter før.

I tilsynsnotaterne er der (også) notat om hvilke fikseringsmidler der har været anvendt, og det fremgår heraf at den indsatte var fikseret hele tiden under anbringelsen i sikringscelle. I det tilfælde hvor der også blev anvendt handsker, blev de (først den ene og senere den anden) taget af undervejs i anbringelsen. Om udstrækningen af fikseringen henviser jeg til pkt. 7.1.12.

7.1.9. Lægetilkald og lægetilsyn

Efter straffuldbydelseslovens § 66, stk. 5, skal institutionen ved tvangsfiksering af en indsat straks anmode en læge om at foretage tilsyn med den indsatte. Lægen skal tilse den pågældende medmindre lægen skønner et sådant tilsyn åbenbart unødvendigt.

(Ved anbringelse i sikringscelle uden fiksering skal der tilkaldes læge hvis der er mistanke om sygdom, herunder om tilskadekomst, eller hvis den indsatte selv anmoder om lægehjælp, jf. straffuldbydelseslovens § 66, stk. 6).

Der skal således ske tilkald af læge i alle tilfælde med tvangsfiksering, men det er lægens ansvar at vurdere om der skal foretages tilsyn som dog kun må undlades hvis det anses for åbenbart unødvendigt. Reglen om lægetilsyn ved sikringscelleanbringelse med fiksering adskiller sig derved fra bestemmelserne om lægetilsyn ved anvendelse af magt og håndjern, ved anbringelse i sikringscelle uden fiksering og ved anbringelse i observationscelle hvor der altid skal gennemføres tilsyn hvis der tilkaldes læge.

Det følger af vejledningens pkt. 5, sidste afsnit, at der i forbindelse med sikringscelleanbringelse med fiksering skal gøres notat om lægetilkald på samme måde som ved sikringscelleanbringelse uden fiksering, jf. pkt. 6. Efter vejledningens pkt. 6, 2. afsnit, skal der gøres notat første gang lægen er søgt tilkaldt, og – hvis kontakt ikke opnås straks – ved alle efterfølgende forsøg.

Efter sikringsmiddelbekendtgørelsens § 14, stk. 1, skal enhver der tilser en indsat der er anbragt i sikringscelle, gøre notat om tilsynet. Efter stk. 2 skal notatet indeholde oplysninger om dato og klokkeslæt for tilsynet samt om den indsattes tilstand mv. Og-

så tilsyn som læge og sygeplejerske foretager, skal noteres, jf. vejledningens pkt. 10, 3. afsnit, hvoraf fremgår at den faste vagt ved tvangsfiksering (jf. herom nedenfor under pkt. 7.1.10) er ansvarlig for at alle tilsyn noteres, herunder tilsyn ved sygeplejerske og læge.

Den elektroniske rapport i klientsystemet indeholder punkter med overskrifterne "Lægen tilkaldt", "Lægen genkaldt" og "Lægetilsyn foretaget". Desuden er der gjort plads til lægens bemærkninger (eventuelt i form af et resumé).

Der er notat om tidspunktet for lægetilkald i 8 af de 9 tilfælde. I det ene tilfælde hvor der ikke er et sådant notat, fremgår det dog af rubrikken om tilsyn (og tilsynsnotaterne) at der fandt lægetilsyn sted. I nogle af tilfældene blev den indsatte også (inden eller efter lægetilsynet) tilset af en sygeplejerske.

På nær i 2 tilfælde er der ligeledes notat om tidspunktet for lægetilsyn i rubrikken her til. I begge tilfælde fremgår det dog både af rubrikken til lægens bemærkninger og af tilsynsnotaterne at der var lægetilsyn, og af tilsynsnotaterne også hvornår det fandt sted.

De 3 tilfælde hvor der mangler notat om henholdsvis tilkald og tilsyn, anser jeg som enkeltstående tilfælde af forglemmelse med hensyn til notat herom.

Ved brug af fikseringsmidler skal læge efter straffuldbyrdslovens § 66, stk. 5, som nævnt, tilkaldes straks. Det følger af vejledningens pkt. 5, 2. afsnit, at udgangspunktet (som hidtil) vil være at tilkald af læge er det første der skal foretages efter at fikseringen er gennemført. Dette er ikke til hinder for at der fra den indsattes afdeling indhentes oplysninger om den pågældendes adfærd, helbredstilstand og lignende med henblik på at tilvejebringe oplysninger der kan have indflydelse på lægens beslutning om hvor hurtigt lægetilsyn skal ske. Det er heller ikke til hinder for at der lokalt fastsættes retningslinjer hvorefter den ansvarlige for fikseringen underretter en sygeplejerske der er til stede i institutionen, med henblik på at denne kan foretage lægetilkaldet. Det er imidlertid en forudsætning at indhentelse af oplysninger eller underretning af sygeplejersken kan ske i løbet af ganske få minutter.

Det fremgår fortsat af arresthusets interne regler om sikringscelleanbringelse at tilkald af læge i almindelig arbejdstid sker ved at rette henvendelse til sygeplejersken der herefter tilkalder arresthusets læge. Uden for almindelig arbejdstids rettes henvendelse

se direkte til lægen efter en vagtplan. Hvis der ikke umiddelbart opnås kontakt med den vagthavende læge, skal der tilkaldes vagtlæge.

Ombudsmanden har tidligere udtalt at lægetilkald 10 minutter (eller senere) efter anbringelsen (fikseringen) ikke er i overensstemmelse med bestemmelserne i det tidligere gældende cirkulære – hvilket direktoratet tog til efterretning (Folketingets Ombudsmands beretning 1993, s. 402).

Tidspunktet for lægetilkald mangler som nævnt i 1 tilfælde. Tilkald af læge er i 1 af de øvrige 8 tilfælde sket 7 minutter *før* fikseringen, men samtidig med anbringelsen. I 6 af de øvrige tilfælde fandt lægetilkald sted mellem 3 og 13 minutter efter fikseringen og i det sidste tilfælde 20 minutter efter fikseringen. Dette tilfælde anser jeg som et enkeltstående tilfælde.

Reglerne om sikringscelleanbringelse med fiksering indeholder ingen retningslinjer for hvornår lægetilsynet skal finde sted. Heller ikke forarbejderne til straffuldbyrdelsesloven angiver retningslinjer for hvornår tilsyn skal finde sted, men angiver kun at det er lægens ansvar at vurdere nødvendigheden af lægetilsyn. Direktoratet har i forbindelse med inspektion af (det tidligere) Statsfængslet i Horsens præciseret at det således er lægens ansvar at foretage en eventuel prioritering mellem flere presserende arbejdsopgaver. Ombudsmanden tog i denne sag til efterretning at det var i overensstemmelse med reglerne i det tidligere gældende sikringscellecirkulære at der kan gå op til 2 timer før lægetilsyn finder sted.

Tidspunktet for lægetilsyn fremgår som nævnt ikke af rubrikken til det i 2 tilfælde, men det fremgår af tilsynsnotaterne. I alle de øvrige tilfælde fremgår tidspunktet både af rubrikken til notat om lægetilsyn og af tilsynsnotaterne. I 5 af de 7 tilfælde er der afvigelser mellem tidspunktet i rubrikken til notat om lægetilsyn og i tilsynsnotaterne på mellem 3 og 15 minutter.

Lægetilsyn fandt i det tilfælde hvor der ikke er notat om tidspunktet for tilkald af læge, sted enten 40 eller 55 minutter efter anbringelsen. I 7 af de øvrige tilfælde fandt lægetilsyn sted mellem 5 og 55 minutter efter tilkaldet, og i det sidste tilfælde enten 1 time og 17 minutter eller 1 time og 23 minutter efter tilkaldet.

I 7 af de 9 tilfælde fremgår det ved angivelse af lægens navn hvilken læge der udførte tilsynet. I et af de øvrige tilfælde er kun angivet initialer, mens det ikke fremgår hvem der udførte tilsynet i det sidste tilfælde.

Jeg går ud fra at der i alle tilfælde i forbindelse med lægetilsynet også er udfærdiget et notat i den indsatte lægejournal (der ikke kan erstatte notat i sikringscellerapporten), og at det (også) heraf fremgår hvem der udførte tilsynet.

Der skal som tidligere nævnt foretages notat om tilsyn, herunder lægetilsyn, der ud over oplysning om tidspunktet for tilsynet skal indeholde oplysninger om den indsatte tilstand, jf. sikringsmiddelbekendtgørelsens § 14, stk. 1 og 2.

Lægens bemærkninger er gengivet i bemærkningsfeltet i alle tilfælde. Jeg går ud fra at der er tale om en (ordret) gengivelse af lægens notat i lægejournalen.

7.1.10. Fast vagt

Efter straffuldbyrdslovens § 66, stk. 4, skal en indsat der er tvangsfikseret, have fast vagt.

En fast vagt er en dertil udpeget fængselsfunktionær eller andet kvalificeret personale der ikke har andre arbejdsopgaver end at tage sig af den fikserede indsatte, jf. vejledningens pkt. 4, afsnit 1.

Efter vejledningens pkt. 4, afsnit 2, bør det så vidt muligt sikres at den faste vagt er en erfaren, fastansat medarbejder, og at den pågældende ikke har deltaget i den aktuelle fiksering. Institutionen bør overveje om det er hensigtsmæssigt at den faste vagt er en person med godt kendskab til den fikserede. Dette vil ofte – men ikke altid – være tilfældet.

Forståelsen af begrebet fast vagt blev som nævnt i rapporten fra min sidste inspektion af arresthuset behandlet i forbindelse med ombudsmandens inspektion af Statsfængslet i Horsens. Spørgsmålet blev behandlet igen i forbindelse med min senere inspektion af Statsfængslet i Vridsløselille. Direktoratet udtalte sig den 22. januar 2001 og 14. oktober 2002 om direktoratets forståelse og informerede i brev af 9. maj 2003 kriminalforsorgens institutioner herom. Af dette brev fremgår det at direktoratet ikke mener at en turnusordning hvor den enkelte funktionær kun varetager funktionen som fast vagt i en halv time ad gangen, på fuldt tilstrækkelig måde tilgodeser hensynet bag ordningen med fast vagt. Direktoratet har herved blandt andet lagt vægt på at de korte vagtperioder på grund af den manglende kontinuitet gør det vanskeligere at foretage en korrekt bedømmelse af den indsatte, herunder om fikseringen skal ophæves. Direktoratet bemærkede at dette synspunkt ikke er til hinder for at funktionæren efter en

konkret vurdering afløses efter en periode af en halv times varighed, f.eks. fordi det viser sig at den indsatte er meget udskældende eller spyttende mv.

Nogle af tilsynsnotaterne – ved én anbringelse alle tilsynsnotaterne og ved en anden anbringelse mange – er skrevet af en anden end den der udførte tilsynet. Jeg lægger i øvrigt til grund at tilsyn er udført af den person, der har gjort notat herom.

I rapporten i den sag hvor det er den samme fængselsfunktionær der har skrevet samtlige notater om tilsyn med den indsatte, er de alle skrevet på vegne af én funktionær der således førte tilsyn med den indsatte under hele anbringelsen der varede knap 2½ time.

Også i et andet tilfælde var det den samme funktionær der førte tilsyn med den indsatte under hele anbringelsen der varede 1½ time.

Tilsyn er i de øvrige tilfælde foretaget af forskellige personer der hver især med enkelte undtagelser har ført tilsyn i mere end ½ time ad gangen.

Det fremgår af arresthusets interne regler at den ansvarshavende har ansvaret for etablering af fast vagt. Af det materiale som jeg modtog ved min sidste inspektion af arresthuset, fremgik det at der var indgået en lokalaftale om tilkald af rådighedsvagt i forbindelse med anbringelse i sikringscelle. Det fremgår ikke af den nugældende instruks.

Jeg lægger dog fortsat (også på baggrund af det anførte i tilsynsnotaterne i sagerne) til grund at der er udpeget en fast vagt.

Jeg har noteret mig at den faste vagt i de fleste tilfælde har udført flere på hinanden følgende tilsyn med den indsatte.

Jeg beder arresthuset om at oplyse om der er retningslinjer for hvor lang tid ad gangen en funktionær er udpeget som fast vagt.

Ved 8 af de 9 anbringelser er tilsyn med den indsatte under sikringscelleanbringelsen foretaget af personer der er nævnt som deltagere i eller vidne til episoden. I 1 tilfælde fremgår det udtrykkeligt af rapporten at de pågældende også deltog i selve fikseringen, mens det ikke fremgår om det også er tilfældet i (nogle af) de andre tilfælde.

Jeg går ud fra at fængslet (fremover) er opmærksom på det anførte i vejledningen, jf. gengivelsen ovenfor om at personer der har deltaget i den aktuelle fiksering, så vidt muligt ikke bør fungere som vagt under sikringscelleanbringelsen.

7.1.11. Tilsyn ved personalet

Efter sikringsmiddelbekendtgørelsens § 14, stk. 1 og 2, og vejledningens pkt. 10, skal enhver der tilser den indsatte, herunder en fast vagt, som nævnt gøre notat om tilsyn, herunder tidspunktet for tilsyn. Notatet skal endvidere indeholde oplysninger om den indsattes tilstand, herunder eventuelle bemærkninger om behovet for at opretholde fikseringen og anbringelsen. Notatet skal indføres i rapporten i klientsystemet og ikke længere på et særligt observationsskema, jf. vejledningens pkt. 10.

Er den indsatte fikseret, skal der udfærdiges notat om tilsynet med den pågældende mindst hvert kvarter.

I den blanket der findes i klientsystemet, stemples automatisk det tidspunkt hvor personalet overfører håndskrevne observationsnotater til klientsystemet. I sagen om min inspektion af Arrestafdelingen i Statsfængslet i Horsens har direktoratet oplyst at det ikke er muligt teknisk at ændre på dette forhold. Problemet med at observationstidspunktet ikke registreres (stemples), må derfor løses ved at den der indtaster observationerne, i (begyndelsen af) hvert notat anfører tidspunktet for observationen. Direktoratet har desuden oplyst at denne fremgangsmåde er beskrevet i online hjælpen i klientsystemet.

Denne fremgangsmåde har været anvendt ved mange af tilsynene. Der er desuden enkelte steder korrektioner som følge af fejlnoteringer.

Jeg lægger i øvrigt til grund at tilsyn er sket på de tidspunkter der er angivet i tilsynsnotatet. dvs. at notatet er skrevet i umiddelbar forlængelse af tilsynet.

De fleste tilsyn er ført mindst (og præcis) hvert kvarter, men der er også notater om tilsyn med kortere interval.

Jeg har ingen bemærkninger til hyppigheden af tilsyn der overholder kravet om tilsyn "mindst" hvert kvarter når den indsatte er fikseret.

Der er ved alle tilsynene gjort notat om de indsattes tilstand, og det fremgår indirekte af flere notater at grundlaget for anbringelsen (og fikseringen) fortsat var til stede.

Jeg henleder opmærksomheden på at notatet om tilsynet med den indsatte foruden oplysning om den indsattes tilstand skal indeholde eventuelle bemærkninger om behovet for at opretholde anbringelsen i sikringscelle og tvangsfikseringen.

7.1.12. Ophør og varighed af anbringelse og fiksering

Reglerne om sikringscelleanbringelse og tvangsfiksering indeholder ikke en bestemmelse svarende til bestemmelsen om observationscelleanbringelse i § 14, stk. 2, i bekendtgørelsen om udelukkelse fra fællesskab hvorefter anbringelsen straks skal bringes til ophør når betingelserne herfor ikke længere er opfyldt. Uanset dette skal både selve sikringscelleanbringelsen og fikseringen utvivlsomt bringes til ophør når betingelserne herfor ikke længere er opfyldt. For så vidt angår fiksering, fremgår det af sikringsmiddelbekendtgørelsens § 8 at tvangsfiksering kun helt undtagelsesvist kan ske i over 1 døgn.

Hvis anvendelse af sikringsmidler varer mere end 1 døgn, skal lægen orienteres dagligt så den pågældende – bl.a. ud fra sit kendskab til den indsatte – kan vurdere om lægetilsyn er nødvendigt, jf. bekendtgørelsens § 3, stk. 3.

Hvis der træffes bestemmelse om at opretholde en anbringelse i sikringscelle i mere end 3 døgn eller om at opretholde tvangsfikseringen i mere end 24 timer, skal institutionen straks foretage indberetning om det til Direktoratet for Kriminalforsorgen, jf. sikringsmiddelbekendtgørelsens § 14, stk. 3. Indberetningen skal indeholde en nærmere begrundelse for at betingelserne for fortsat anbringelse i sikringscelle eller tvangsfiksering anses for opfyldt.

Rapporter om sikringscelleanbringelse skal indeholde oplysning om dato og klokkeslæt for hvornår sikringsmidlet er ophørt, jf. bekendtgørelsens § 13, stk. 1. Det fremgår i alle tilfælde.

4 af anbringelserne varede mellem 1½ time og 3 timer og 10 minutter. 2 anbringelser varede ca. 9½ time og de sidste 3 anbringelser mellem 17 timer og 25 minutter og 19 timer og 19 minutter.

I 1 tilfælde skete der først fiksering 7 minutter efter anbringelsen, men ellers varede fikseringen i alle tilfælde lige så lang tid som selve anbringelsen.

Jeg har ikke grundlag for at antage at anbringelserne og fikseringerne i nogen af tilfældene ikke blev bragt til ophør på det tidspunkt hvor betingelserne herfor ikke længere var opfyldt. Jeg har noteret mig at der i 2 tilfælde skete overførsel til observationscelle, og at der i det ene tilfælde er en begrundelse for det.

For god ordens skyld bemærker jeg at jeg går ud fra at der altid løbende foretages en vurdering – ikke kun af behovet for at opretholde sikringscelleanbringelsen, men også af behovet for at opretholde fikseringen og af fikseringens omfang. Jeg henviser i den forbindelse også til det citat fra en indstilling om sikringsceller og observationsceller fra november 1992 der er gengivet i rapporten fra min sidste inspektion af arresthuset.

7.1.13. Klagevejledning

Efter bekendtgørelsens § 13, stk. 1, 2. pkt., skal rapporten indeholde oplysning om at den indsatte er orienteret om muligheden for at klage til justitsministeren, og om hvornår fristen for at indgive klage udløber, jf. straffuldbyrdelseslovens § 111, stk. 2. Straffuldbyrdelseslovens § 111, stk. 2, vedrørende klagefrist gælder dog kun for dømte. Der er således ingen klagefrist ved afgørelser der træffes over for varetægtsarrestanter.

De elektroniske blanketter indeholder en fortrykt klagevejledning der dog mangler i et af tilfældene. Rapporterne om anbringelse af varetægtsarrestanter angiver ingen frist for at klage, mens der er en sådan frist i rapporterne om anbringelse af afsonere. Jeg går ud fra at de indsatte i de konkrete tilfælde er vejledt i overensstemmelse med den anførte klagevejledning.

7.2. Anbringelse i observationscelle

7.2.1. Indledning

En af de 10 rapporter som jeg modtog om anbringelse i observationscelle, var som tidligere nævnt identisk med en anden af de modtagne rapporter, og jeg her derfor reelt kun modtaget rapporter om 9 anbringelser i observationscelle.

De 9 anbringelser fandt sted i perioden 20. september 2009 til og med 5. november 2009 – som var den dag inspektionen fandt sted på.

De 9 rapporter vedrører 8 forskellige indsatte, fordelt med 7 varetægtsarrestanter og 1 afsoner.

De 2 rapporter der vedrører den samme indsatte, er rapporter om anbringelser 2 dage i træk. Det fremgår af den vedlagte oversigt at den pågældende blev anbragt i observationscelle 3 dage i træk, men den sidste rapport er ikke med da den ikke er blandt de 10 seneste anbringelser op til inspektionstidspunktet.

Der var i intet tilfælde tale om forudgående eller efterfølgende anbringelse i sikringscelle.

7.2.2. Retsgrundlag

Anbringelse i observationscelle er reguleret i straffuldbyrdeslovens § 64, stk. 1, nr. 1, og i bekendtgørelse nr. 440 af 30. maj 2008 om udelukkelse af indsatte fra fællesskab, herunder anbringelse i observationscelle mv. i fængsler og arresthuse. Til bekendtgørelsen knytter sig vejledning nr. 28 af 3. juni 2008. Reglerne gælder også for varetægtsarrestanter, jf. § 89 i varetægtsbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 738 af 25. juni 2007).

7.2.3. Betingelser

Betingelserne for at anbringe en indsat i observationscelle er angivet i bekendtgørelsens § 15. Efter stk. 1 i denne bestemmelse kan anbringelse i observationscelle kun finde sted hvis det er nødvendigt for at forebygge hærværk (nr. 1), hvis afgørende hensyn til orden og sikkerhed i institutionen kræver det (nr. 2), eller hvis der er behov for særlig observation (nr. 3). Anbringelse i observationscelle må ikke finde sted hvis anbringelsen efter indgrebets formål og den krænkelse og det ubehag som indgrebet må antages at forvolde, ville være et uforholdsmæssigt indgreb, jf. stk. 2.

Anbringelsen skete i 4 tilfælde efter nr. 2 (hensyn til orden og sikkerhed) og i 5 tilfælde efter nr. 3 (behov for særlig observation).

7.2.4. Begrundelse

Efter bekendtgørelsens § 18, stk. 2, skal der udfærdiges en rapport om det passerede. Rapporten skal bl.a. indeholde notat om afgørelsen og begrundelsen herfor og oplysning om dato og klokkeslæt for hvornår afgørelsen er meddelt den pågældende.

Ifølge vejledningens pkt. 8 skal begrundelsen indeholde "en henvisning til de retsregler, afgørelsen er truffet efter, og angive hvilke hovedhensyn, der har været bestemmende for skønnet, ligesom de faktiske omstændigheder, som er tillagt væsentlig betydning for afgørelsen, skal fremgå".

I alle tilfælde er der henvist til de retsregler som afgørelsen om observationscelleanbringelse er truffet efter.

I alle tilfælde er der desuden givet en (udførlig) begrundelse for anbringelsen i form af en beskrivelse af den episode eller de omstændigheder der førte til anbringelsen. I 2 tilfælde er det også mere direkte anført hvorfor den indsatte blev anbragt i observationscelle.

Jeg har ingen bemærkninger til begrundelserne i sagerne.

Det tilføjes at jeg under dette punkt kun har vurderet om der er givet en (tilstrækkelig) begrundelse i sagerne. Jeg er således (som nævnt under pkt. 7) ikke gået ind i en nærmere vurdering af beslutningen om anbringelse i sikringscelle i de enkelte tilfælde.

Jeg har desuden noteret mig at det af en af rapporterne fremgår at den indsatte ved anbringelsen i observationscelle fik oplyst baggrunden for anbringelsen.

7.2.5. Magtanvendelse

Efter bekendtgørelsens § 17, stk. 1, skal anbringelse i observationscelle gennemføres så skånsomt som omstændighederne tillader.

Der er anvendt magt i 3 af de 9 tilfælde.

Magtanvendelsen bestod i greb. I det ene tilfælde blev der også anvendt håndjern, og den indsatte blev også skubbet væk da han skubbede til en funktionær.

Som jeg også gjorde opmærksom på i rapporten fra min sidste inspektion af arresthuset, er skub ikke (længere) et lovligt magtmiddel, jf. nu også Anette Esdorf mfl., Strafuldbyrdsloven med kommentarer (2003), s 149.

7.2.6. **Kompetence mv.**

Kompetencen til at beslutte anbringelse i observationscelle og ophør af denne anbringelse ligger hos institutionens leder eller den der bemyndiges dertil, jf. bekendtgørelsens § 18, stk. 1. Der er ikke – som ved anvendelse af sikringsmidler og magt – en bestemmelse i bekendtgørelsen om udelukkelse fra fællesskab hvorefter beslutningen dog kan træffes af den tilstedeværende funktionær som er ansvarlig for det pågældende tjenesteområde, hvis forholdene i det enkelte tilfælde ikke tillader at man afventer en afgørelse fra den kompetente person. Der er (derfor) heller ikke en bestemmelse der forpligter til underretning af den kompetente person hvis afgørelsen er truffet af en anden end denne.

Direktoratet har i sagen om ombudsmandens inspektion af Institutionen for frihedsberøvede asylansøgere i Sandholm (nu Ellebæk) oplyst at baggrunden for denne forskel i regelsættene er at der ved anvendelse af sikringsmidler og magt er en formodning om at institutionens leder gennem lokale regler ikke har delegeret afgørelseskompetencen til den tilstedeværende funktionær, mens en lignende formodning ikke fra centralt hold har været ønsket anført ved anbringelse i observationscelle.

De interne regler som jeg har modtaget fra arresthuset, indeholder også regler om brugen af observationscelle der er udstedt (revideret) af arrestforvareren den 1. juni 2003. Den instruks om kompetence og bemyndigelse som Arrestinspektøren for Midt- og Nordjylland har udfærdiget den 28. oktober 2009, jf. pkt. 5.6 ovenfor, omfatter også anbringelse i observationscelle.

Ifølge arresthusets interne regler træffes beslutning om anbringelse i observationscelle af arrestforvareren eller den som arrestforvareren bemyndiger til det. I parentes er det nævnt at det omfatter "jourhavende" overvagtimester/leder af natholdet og i overgangen mellem dag- og nattjeneste eller omvendt den tjenestemand med den højeste anciennitet der er ansvarshavende. Hvis den funktionær som er ansvarlig for det pågældende tjenesteområde, skønner at situationen ikke tillader at man afventer en afgørelse fra den kompetente person, vil funktionæren selv kunne træffe beslutningen. Funktionæren skal i så fald underrette arrestforvareren eller den bemyndigede person så hurtigt som muligt.

Det er i forlængelse heraf anført at man derfor skal huske at anføre hvem der traf beslutningen om iværksættelse, og hvis det er en funktionær, hvorfor situationen ikke tillod forelæggelse for arrestforvareren eller den bemyndigede.

Ifølge arrestinspektørens (senere) instruks er kompetencen til at træffe beslutning om anbringelse i observationscelle delegeret til arrestforvareren og overvagtmasteren. Hvis de ikke er i tjeneste, eller forholdene i det enkelte tilfælde ikke tillader at man afventer beslutning fra disse personer, kan det tjenestegørende personale træffe afgørelse i sager om anbringelse i observationscelle og ophør af sådan anbringelse. Hvis beslutningen træffes af det tjenestegørende personale, skal ledelsen så hurtigt som muligt underrettes.

Det er som tidligere nævnt generelt i indledningen i instruksen anført at de nævnte kompetenceregler ikke kan fraviges medmindre det udtrykkeligt er anført i loven eller i bekendtgørelser der er udstedt i medfør af loven.

Jeg går ud fra at de interne regler vil blive rettet i overensstemmelse med instruksen fra arrestinspektøren, eventuelt blot ved at henvise til denne instruks.

I 5 tilfælde er det noteret at beslutningen om anbringelse i observationscelle blev truffet af en overvagtmaster, og i de 4 øvrige tilfælde at beslutningen blev truffet af en fængselsfunktionær, i det ene tilfælde en fængselsfunktionær på prøve.

I det ene af de tilfælde hvor det er noteret at beslutningen om anbringelse i observationscelle blev truffet af en fængselsfunktionær, er den pågældende i beskrivelsen i rapporten i øvrigt omtalt som overvagtmaster. Samme person traf afgørelsen i et andet tilfælde hvor han ikke samtidig i rapporten er omtalt som overvagtmaster, og er også i en af sikringscellerapporterne omtalt som fungerende overvagtmaster.

Som nævnt i pkt. 7.1.6 henter klientsystemet data om stillingsbetegnelse i en database hvor funktionær og andet ikke er anført, og fungerende overvagtmaster står derfor anført som fængselsfunktionærer.

Jeg går ud fra at den pågældende funktionær i begge tilfælde havde kompetencen til at træffe beslutning om observationscelleanbringelse, og jeg har noteret mig at det udtrykkeligt fremgår af rapporten i det ene tilfælde at den pågældende var (fungerende) overvagtmaster.

De 2 andre anbringelser hvor beslutningen om anbringelsen blev truffet af en fængselsfunktionær, i det ene tilfælde en fængselsfunktionær på prøve, drejer sig om anbringelser henholdsvis den 21. september 2009 og 29. oktober 2009.

Førstnævnte tilfælde er det tilfælde hvor beslutningen om anbringelsen blev truffet af en fængselsfunktionær på prøve. Anbringelsen skete om natten, kl. 01.49 (5 ½ time efter at den indsatte var udtaget af observationscellen). Feltet til notat om underretning er ikke udfyldt i dette tilfælde.

I det andet tilfælde er det noteret at anbringelsen skete kl. 22.45, men af rapporten i øvrigt fremgår det at anbringelsen rettelig skete kl. 23.00 og hvad der skete mellem kl. 22.45 og 23.00. Arrestforvareren blev underrettet om anbringelsen kl. 23.18.

Jeg går ud fra at hverken arrestforvareren eller nogen af overvagtimestrene var i tjeneste på de pågældende tidspunkter, men da arrestinspektørens instruks – hvorefter det tjenestegørende personale i en sådan situation vil kunne træffe beslutning om anbringelse i observationscelle med pligt til efterfølgende underretning af ledelsen – først er udstedt den 28. oktober 2009, beder jeg om at få oplyst om funktionæren i det førstnævnte tilfælde havde kompetencen til at træffe afgørelse, eller om der var tale om en situation der ikke tillod at man afventede en beslutning fra en kompetent person, jf. arresthusets interne regler.

Der er notat om underretning om anbringelsen i 7 tilfælde, herunder det lige nævnte hvor underretning blev givet til arrestforvareren. I 2 af de øvrige tilfælde blev der givet underretning til den fængselsfunktionær der i et tilfælde er omtalt som overvagtimester. Det drejer sig om de sager hvor denne også selv traf afgørelsen i sagen.

Også i de resterende 4 tilfælde er der tale om underretning af den overvagtimester der traf afgørelse i sagen. I det ene af de 4 tilfælde underrettede den pågældende overvagtimester sig selv.

Jeg går på denne baggrund ud fra at der i ingen af de 6 tilfælde er tale om efterfølgende underretning af en kompetent person om en beslutning der er truffet af en person der ikke havde kompetencen til at træffe beslutning om observationscelleanbringelse fordi der ikke var tid til at afvente en beslutning fra en kompetent person.

Det ene af de 2 tilfælde hvor der ikke blev givet underretning om anbringelsen, er det tilfælde hvor beslutningen herom ifølge observationscellerapporten blev truffet af en fængselsfunktionær på prøve. Jeg henviser til min anmodning ovenfor om at få oplyst om den pågældende havde kompetence til at træffe beslutning om anbringelse i observationscelle.

Det andet tilfælde drejer sig om en anbringelse hvor beslutningen blev truffet af en overvagtimester – som i andre tilfælde både har truffet afgørelse og modtaget underretning. Jeg går ud fra at overvagtimesteren havde kompetence til at træffe afgørelse om anbringelse i observationscelle.

Ifølge arresthusets interne regler træffes beslutning om ophør af den ansvarshavende. Ligesom ved sikringscelleanbringelse er det også anført at den funktionær der fører tilsynet, kan drøfte spørgsmålet om (lempelser eller) ophør med den koordinerende overvagtimester der formelt træffer afgørelsen. Notat om ophør kan foretages af funktionæren i selve rapporten, men det skal fremgå at det er den koordinerende overvagtimester der har truffet beslutningen. Om natten er det den funktionær der er leder af natholdet der vil kunne træffe afgørelse.

Ifølge arrestinspektørens (senere) instruks kan det tjenestegørende personale træffe afgørelse om ophør af observationscelleanbringelse hvis arrestforvareren eller overvagtimesteren ikke er i tjeneste, eller forholdene i det enkelte tilfælde ikke tillader at afvente beslutning fra disse personer. Der er pligt til efterfølgende underretning af den kompetente person.

Beslutning om ophør blev i 5 tilfælde truffet af en overvagtimester (herunder i 1 tilfælde den fængselsfunktionær der er angivet som overvagtimester i sagen). I de resterende tilfælde blev beslutningen truffet af en fængselsfunktionær som i et af tilfældene ifølge et tilsynsnotat var en anden fængselsfunktionær end den der står angivet som den der traf beslutningen om ophør. I det ene af de 4 tilfælde ophørte anbringelsen da politiet kom og hentede den indsatte til fremstilling i retten. 2 af tilfældene ligger efter udstedelsen af arrestinspektørens instruks, og i det ene af disse tilfælde skete ophøret om natten. Det drejer sig om anbringelsen den 29. oktober 2009 der er nævnt ovenfor.

Jeg beder om at få oplyst om de fængselsfunktionærer der står anført som dem der traf afgørelse om ophør i de øvrige tilfælde, formelt også traf denne afgørelse. Hvis det er tilfældet, beder jeg om at få oplyst om de (efter arresthusets interne regler) havde kompetence til at træffe beslutning om ophør af observationscelleanbringelse. Det drejer sig om anbringelser den 20. september 2009, 15. oktober 2009, og 5. november 2009. Sidstnævnte anbringelse er den anbringelse der ophørte da politiet kom for at hente den indsatte.

Ingen af rapporterne indeholder notat om at de efterfølgende har været gennemset af en fra ledelsen.

De fleste af de rapporter som jeg gennemgik efter sidste inspektion, havde efterfølgende været gennemset af arrestforvareren eller den ledende overvagtimester.

Jeg beder om oplysning om hvorvidt ledelsen i arresthuset gennemser rapporter om observationscelleanbringelse.

Jeg har i øvrigt noteret mig at observationscelleanbringelse også indgår blandt de sagstyper som Arrestinspektøren for Midt- og Nordjylland vil foretage gennemgang af, jf. den tidligere omtalte målsætning for gennemgang af sager i arresthusene i Midt- og Nordjylland. Jeg beder arrestinspektøren om at oplyse om der har været foretaget en gennemgang af rapporter om sikringscelleanbringelse i arresthuset, og i så fald om underretning om resultatet af denne gennemgang.

7.2.7. Undersøgelse af den indsatte person

Efter bekendtgørelsens § 19, stk. 2, skal der i forbindelse med anbringelsen i observationscelle ske en undersøgelse af den indsatte person, jf. straffuldbyrdelseslovens § 60, medmindre institutionen skønner at det er unødvendigt.

Hvis det er nødvendigt i det enkelte tilfælde, kan der endvidere efter bestemmelsens 2. pkt., foretages omklædning af den indsatte. Den indsatte skal i givet fald anmodes om selv at foretage omklædningen, jf. bestemmelsens 3. pkt.

Udgangspunktet er således forskelligt ved undersøgelse af den indsatte person (visitation) og ved omklædning. Der skal som udgangspunkt ske undersøgelse, men ikke omklædning.

Med hensyn til omklædning har direktoratet i vejledningens pkt. 6, 2. pkt., henvist til det der er anført i pkt. 7 i vejledningen om anvendelse af sikringsmidler. Heri er det anført at omklædning indebærer at den indsatte skal afklædes og som minimum have institutionens underbenklæder eller et tæppe på igen. Desuden skal den indsatte tilbydes en undertrøje.

De elektroniske blanketter i klientsystemet om anbringelse i observationscelle indeholder felter hvor den ansvarlige funktionær skal markere hvorvidt den indsatte er un-

dersøgt og omklædt, og et felt til bemærkninger om visitation og omklædning. Der skal gøres notat i dette felt hvis de ovenfor anførte udgangspunkter fraviges.

I alle tilfælde er der notat om hvorvidt der har fundet visitation og omklædning sted. I 8 tilfælde er der foretaget visitation og i 1 tilfælde omklædning. I 1 af tilfældene er det i beskrivelsen af episoden nævnt at den indsatte blev afklædt, men fik sit eget tøj tilbage efter at det var blevet undersøgt.

I det ene tilfælde hvor der ikke skete visitation, er der en begrundelse i bemærkningsfeltet. Begrundelsen var at der ikke var kvindeligt personale til stede i arresthuset på det pågældende tidspunkt. Der var tilsyn med den indsatte ca. hver halve time under anbringelsen.

Jeg beder om at få oplyst om det blev overvejet at tilkalde kvindeligt personale, f.eks. fra politistationen, og om der er en fast procedure for skærpet tilsyn i sådanne tilfælde (indtil der kan finde visitation sted).

I det ene tilfælde hvor der skete omklædning, er bemærkningsfeltet udfyldt, men der er kun tale om en gengivelse af den faktiske oplysning om at den indsatte blev afklædt. Det er således ikke anført hvorfor det blev skønnet nødvendigt.

Som det fremgår ovenfor, skal der foretages en konkret vurdering af om omklædning skønnes nødvendigt, og som udgangspunkt skal det ikke ske. Hvis udgangspunktet fraviges, skal grunden til det derfor fremgå af bemærkningsfeltet. Jeg går ud fra at arresthuset er opmærksom på det, og at det nævnte tilfælde således er et enkeltstående tilfælde.

Før der gennemføres undersøgelse af den indsattes person, skal institutionen som tidligere nævnt mundtligt orientere den indsatte om baggrunden for at undersøgelsen gennemføres medmindre særlige omstændigheder taler imod det, jf. § 2 i Justitsministeriets bekendtgørelse nr. 1625 af 13. december 2006 om undersøgelse af indsattes person og opholdsrum i kriminalforsorgens institutioner. Der er ikke pligt til at gøre notat om en sådan underretning.

Jeg går ud fra at de indsatte er orienteret i overensstemmelse med § 2 i de sager hvor der skete visitation, dvs. at orientering kun er undladt hvis særlige omstændigheder talte imod det.

7.2.8. Lægetilkald og lægetilsyn

Efter bekendtgørelsens § 19, stk. 1, skal der *tilkaldes* læge hvis der er mistanke om sygdom, herunder om tilskadekomst, hos den indsatte i forbindelse med anbringelsen (nr. 1), eller hvis den indsatte selv anmoder om lægehjælp (nr. 2). Samme regel gælder ved sikringscelleanbringelse uden fiksering, jf. straffuldbyrdelseslovens § 66, stk. 6. Disse bestemmelser adskiller sig sprogligt fra bestemmelserne om lægetilsyn ved anvendelse af magt og håndjern, jf. straffuldbyrdelseslovens §§ 62, stk. 4, 2. pkt. og 65, stk. 3, 2. pkt. Det fremgår af disse bestemmelser at der skal *gennemføres* lægetilsyn hvis der i disse sager er mistanke om sygdom, herunder om tilskadekomst, hos den indsatte i forbindelse med anbringelsen, eller hvis den indsatte selv anmoder om lægehjælp. Det er dog i Straffuldbyrdelsesloven med kommentarer af Anette Esdorf mfl., s. 162, anført at der efter bestemmelsen i straffuldbyrdelseslovens § 66, stk. 6, skal foretages lægetilsyn hvis der er mistanke om sygdom, herunder om tilskadekomst, hos den indsatte, eller hvis den indsatte selv anmoder om lægehjælp, og at det svarer til reglerne om lægetilsyn efter anvendelse af magt og håndjern.

I 2 tilfælde er rubrikken om tilkald af læge udfyldt, men der var kun lægetilsyn i det ene tilfælde. I det andet tilfælde mente lægevagten ikke at det var nødvendigt.

Som også nævnt i pkt. 7.1.9 adskiller reglerne om lægetilsyn ved anbringelse i observationscelle mv. sig fra reglerne om lægetilsyn ved sikringscelleanbringelse med fiksering hvor lægen kan undlade at foretage tilsyn hvis lægen anser det for åbenbart unødvendigt. Ved anbringelse i observationscelle skal der altid gennemføres tilsyn hvis der tilkaldes læge.

Jeg beder direktoratet om at oplyse hvordan institutionerne skal forholde sig hvis den (vagt)læge der tilkaldes, afviser at komme fordi lægen anser det for unødvendigt.

Det fremgår af rapporterne at læge blev tilkaldt henholdsvis samtidig med anbringelsen og 21 minutter efter anbringelsen. Tilsyn fandt i det ene – det sidstnævnte – tilfælde sted 1½ time efter tilkaldet.

Efter bekendtgørelsens § 18, stk. 2, skal notatet i sagen indeholde oplysning om institutionens overvejelser efter § 19, dvs. overvejelser om lægetilsyn.

Foruden de 2 tilfælde hvor der blev tilkaldt læge, fremgår det at de indsatte i 3 andre tilfælde blev spurgt om de ønskede læge. Alle indsatte afslog, men den ene ville gerne tilses på psykiatrisk skadestue der ville tage imod den indsatte med det samme. I det

ene tilfælde er det også anført at den pågældende funktionær vurderede at der ikke var behov for lægetilsyn, og i et andet at der ikke var synlige skader.

Jeg går ud fra at arresthuset også i de øvrige tilfælde overvejede om der var behov for lægetilsyn, men ikke anså det for nødvendigt.

Jeg har noteret mig at der i 5 rapporter er notat om arresthusets overvejelser (eller tilbud om) lægetilsyn. Der burde efter min opfattelse også i de øvrige tilfælde have været gjort notat om disse overvejelser. Hvis tilsyn ikke skønnes nødvendigt, kan det markeres med et minus i feltet til notat om tilkald af læge.

I det ene tilfælde hvor der var lægetilsyn, er der ikke notat om det i bemærkningsfeltet (og heller ikke i tilsynsnotaterne). Af et tilsynsnotat der er skrevet 1 time efter lægetilsynet, fremgår det at den indsatte blev udtaget af observationscellen efter en samtale med en fængselsfunktionær.

Jeg går ud fra at det er en enkeltstående fejl at der ikke er gjort notat om lægens bemærkninger i dette tilfælde.

Jeg har desuden noteret mig at en sygeplejerske i 2 af tilfældene også talte med den indsatte under anbringelsen, og at der i et andet tilfælde er oplysning om kontakt med sygeplejerske tidligere på dagen.

7.2.9. Tilsyn ved personalet

Under anbringelsen i observationscelle skal den indsatte jævnligt tilses af institutions personale, jf. bekendtgørelsens § 20. Enhver der tilses den pågældende, skal gøre notat om det på et observationsskema (nu i selve rapporten i klientsystemet) uanset om der er sket ændringer i den indsattes forhold, jf. bestemmelsens 2. pkt. Notatet skal indeholde oplysning om dato og klokkeslæt for tilsynet og om den pågældendes tilstand samt eventuelle bemærkninger om behovet for at opretholde anbringelsen, jf. 3. pkt.

Hvor hyppigt der skal ske tilsyn, afhænger af en konkret vurdering, jf. vejledningens pkt. 7. Om hyppigheden af tilsyn ved personalet er det desuden anført at det – hvis den indsatte er faldet til ro og sover – vil kunne være rigtigt at lade den indsatte sove i observationscellen indtil om morgenen frem for at vække den pågældende og dermed risikere en ny optrapning af situationen.

Om hyppigheden af tilsyn med indsatte der er anbragt i observationscelle, er det i de interne regler kun anført at den ansvarshavende træffer bestemmelse om tidsinterval for tilsyn.

Ombudsmanden har tidligere udtalt at han ingen bemærkninger havde til at et fængsel ikke havde fundet grundlag for at fastsætte interne retningslinjer for hvor hyppigt der skal ske tilsyn.

I alle tilfælde er der tilsynsnotater.

Som nævnt under pkt. 7.1.11 stemples automatisk det tidspunkt hvor personalet overfører håndskrevne observationsnotater til klientsystemet. Observationstidspunktet må derfor indtastes i (begyndelsen af) hvert notat hvis notatet indtastes senere end tidspunktet for observationen.

Denne fremgangsmåde har været anvendt ved størsteparten af tilsynene. Notater om tilsynet er i intet tilfælde indføjjet (meget) lang tid efter at tilsynet rent faktisk fandt sted. Jeg lægger til grund at tilsyn i de øvrige tilfælde er sket på de angivne tidspunkter, dvs. at notatet er skrevet i umiddelbar forlængelse af tilsynet.

Tilsyn er i langt de fleste tilfælde sket med (ca. eller præcis) ½ times mellemrum. Der har i intet tilfælde været tale om lang tid mellem tilsyn.

Der er i alle tilfælde oplysning om tidspunktet for udtagelsen af observationscellen, jf. også nedenfor. I 1 tilfælde er det anført at udtagelsen skete den 24. september 2009, kl. 9.33 efter mere end 3 døgn. I sidste tilsynsnotat der er skrevet på dette tidspunkt (og som jeg derfor går ud fra er årsagen til angivelse af dette tidspunkt), er det anført at udtagelsen rettelig skete den 22. september 2009, kl. 12.00. Det seneste notat forud herfor er imidlertid et notat der er skrevet den 21. september 2009, kl. 7.49, hvor det er anført at den indsatte tilbageføres til egen celle. Jeg lægger således til grund at anbringelsen rettelig ophørte på dette tidspunkt (og således kun varede knap 6 timer).

Det fremgår (herefter) at der i alle tilfælde har været tilsyn helt frem til udtagelsen.

7.2.10. Ophør og varighed

Anbringelse i observationscelle skal straks bringes til ophør når betingelserne herfor ikke længere er opfyldt, jf. bekendtgørelsens § 17, stk. 2.

Som nævnt er det under pkt. 7 i vejledningen anført at det – hvis den indsatte er faldet til ro og sover – vil kunne være rigtigt at lade den indsatte sove i observationscellen indtil om morgenen frem for at vække den pågældende og dermed risikere en ny optrapning af situationen.

Tidspunktet for såvel iværksættelsen som ophøret af anbringelsen fremgår i alle tilfælde af rapporter. I alle rapporter er varigheden af anbringelsen også anført i døgn, timer og minutter foroven på blanketten.

Som nævnt er tidspunktet for ophør i det ovenfor nævnte tilfælde ikke korrekt angivet. Det er det heller ikke i et andet tilfælde hvor det fremgår af tilsynsnotaterne at anbringelsen ophørte kl. 8.00 og ikke kl. 9.20. I yderligere 1 tilfælde er tidspunktet for anbringelsen, som det også fremgår ovenfor, kl. 23.00 i stedet for kl. 22.45, og i et andet tilfælde er anbringelsen ifølge tilsynsnotaterne sket 6 minutter senere end anført foroven – hvilket synes bekræftet af beskrivelsen af episoden.

I det tilfælde hvor den indsatte blev anbragt kl. 23.00 i stedet for kl. 22.45, fremgår det i øvrigt af tilsynsnotaterne at den indsatte blev kørt på skadestuen ca. 45 minutter senere. Der er 2 notater mere der er skrevet ca. 1 time senere og med 2 minutters mellemrum der oplyser henholdsvis at den indsatte var kommet tilbage fra skadestuen og udtaget af observationscellen. Den indsatte havde således rettelig kun ophold i observationscellen i ca. 45 minutter.

Jeg beder om at få oplyst hvorfor anbringelsen (der skete den 29. oktober 2009) ikke er noteret som ophørt i forbindelse med overførslen til skadestuen.

Den nævnte anbringelse var herefter reelt den korteste, men er ikke registeret som sådan. En af de andre (meget korte) anbringelser varede ca. 1 time og den længste anbringelse 12½ time.

Jeg lægger uden videre til grund at bestemmelsen i bekendtgørelsens § 16, stk. 2, er overholdt i alle sagerne.

7.2.11. Klagevejledning

Ifølge bekendtgørelsens § 18, stk. 2, sidste pkt., skal det påføres rapporten når den indsatte er orienteret om muligheden for at klage til justitsministeren (Direktoratet for Kriminalforsorgen) og om hvornår fristen for at indgive klage udløber, jf. straffuldbyr-

delseslovens § 111, stk. 2. Straffuldbyrddelseslovens § 111, stk. 2, om klagefrist gælder dog kun for dømte.

Alle rapporter indeholder en fortrykt klagevejledning der oplyser om at der er givet klagevejledning. I rapporter om anbringelse af varetægtsarrestanter er der ikke angivet en klagefrist, mens der er en sådan frist i rapporter om anbringelse af afsøner (der omfatter 2 rapporter om samme afsøner).

I en af rapporter er det udtrykkeligt anført i beskrivelsen af episoden at den indsatte i forbindelse med selve anbringelsen i observationscelle blev klagevejledt. Jeg går ud fra at de andre indsatte også er vejledt om klageadgangen i overensstemmelse med den anførte klagevejledning.

Opfølgning

Jeg beder om at arresthuset og arrestinspektøren sender de oplysninger mv. som jeg har bedt om, tilbage gennem Direktoratet for Kriminalforsorgen som jeg også beder om en udtalelse.

Underretning

Denne rapport sendes til Arresthuset i Århus, Arrestinspektøren for Midt- og Nordjylland, Direktoratet for Kriminalforsorgen, Folketingets Retsudvalg og de indsatte i arresthuset.

Lenart Frandsen
Inspektionschef